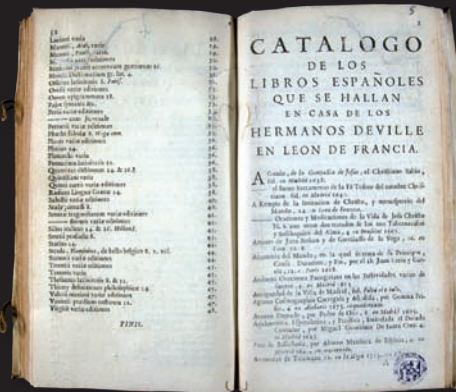

PRESTATGES DE PAPER: Els catàlegs de venda de llibres

Exposició
del fons de Reserva
i Biblioteconomia
del Centre de Recursos
per a l'Aprenentatge
i la Investigació
de la Universitat
de Barcelona

De l'1 al 12 d'octubre de 2012

Barcelona
2012

PRESTATGES DE PAPER: Els catàlegs de venda de llibres

Exposició
del fons de Reserva
i Biblioteconomia
del Centre de Recursos
per a l'Aprenentatge
i la Investigació
de la Universitat
de Barcelona

De l'1 al 12 d'octubre de 2012

Comissaris de l'exposició:

Pedro Rueda Ramírez
Universitat de Barcelona
Neus Verger
CRAI, Universitat de Barcelona

Redactors de les fitxes:

Lluís Agustí
Universitat de Barcelona
Mònica Baró
Universitat de Barcelona
Gemma Caballer Albareda
CRAI, Universitat de Barcelona
Jesús Gascón
Universitat de Barcelona
Mathieu Llexa
Université de Perpignan
Natalia Maillard
Doctora en Història
Teresa Palacín Feixa
CRAI, Universitat de Barcelona
Concepción Rodríguez Parada
Universitat de Barcelona
Pedro Rueda Ramírez
Universitat de Barcelona
Marina Ruiz Fargas
CRAI, Universitat de Barcelona

Organitzen:

Catàlegus Librorum. Cens de catàlegs espanyols de venda de llibres (del origen a 1840)
CRAI de Reserva, Universitat de Barcelona
Escola de Llibreria, Facultat de Biblioteconomia i Documentació

Colaboren:

Exemplar, Grup d'Estudis del Patrimoni Bibliogràfic i Documental
Observatori de Biblioteques, Llibres i Lectura, Universitat de Barcelona
Departament de Biblioteconomia i Documentació,
Universitat de Barcelona
CRAI de Biblioteconomia i Documentació, Universitat de Barcelona

Patrocina:

Ministerio de Economía y Competitividad. Projecte I+D+i *Censo de los catálogos españoles de venta de libros (de los orígenes a 1840)*, HAR2009-08763

Disseny gràfic:

Carol García del Busto

A catalana. Blason de los escu
2 tomos.
LO perpetuo de Barcelona. (V. Gu
el extranjero..... Novela histo
de la independencia, original de
lon, 1 tomo voluminoso casi
páginas, adornado con 26 pl
n boj dibujos de Planas y Urra
da en litografía á tres tintas. (L
ATO de D. Francisco de Paula
ferino Tresserra. (L.)
MES catalans, (400)
AQUE del Diario de Barcelona
—Un cuaderno en 8.º de 192 p
March. Drama histórico en 4 a
erso, precedido de un prólogo
una numerosa colección de no
Balaguer. Segunda edición. (M

unas 1040 páginas, adornado con 26 preciosas láminas en boj dibujos de Planas y Urrabieta y una portada en litografía á tres tintas. (L.)

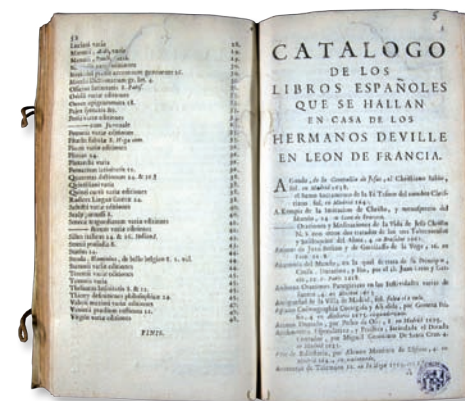
INTRODUCCIÓ

Els llibres exposats a les vitrines de la biblioteca reuneixen una selecció de setze catàlegs de la col·lecció de Reserva i un catàleg de la de Biblioteconomia del CRAI de la Universitat de Barcelona. En els disset casos de la mostra (una part dels que s'hi conserven) s'ofereix als visitants un recorregut des del segle XVII fins al XIX, tot mostrant a través d'aquestes peces rares i singulars l'evolució de les modalitats de venda de llibres mitjançant catàleg.

A la *Biblioteca periodica anual para utilidad de los libreros y literatos* [num. 14] s'indicava que els llibres s'anunciaven en les «gacetas, mercurios, y por carteles públicos, que se fijan en las esquinas», però això generava una notable dispersió de la informació, i s'oblidaven amb facilitat els «títulos, los nombres de los autores o traductores, y otras circunstancias que los hacen apreciables». Els anuncis de llibres a la premsa diària de caràcter general, els cartells impresos o manuscrits –conservats molt rarament–, i els catàlegs van ser els mitjans de donar a conèixer els llibres a la venda. Aquests catàlegs van ser essencials i van precedir la premsa periòdica de llibreria, altament especialitzada, la qual

oferia informació detallada de les novetats, recopilada en molts casos a partir dels catàlegs mateixos [num. 16].

Els catàlegs de llibreter que es mostren a l'exposició van ser editats per un llibreter, una firma de llibreter o impressors (molt habitual en el cas dels llibreter de Lió o Ginebra), o bé projectes de llibreter que van voler dotar de mitjans el negoci de llibreria tot oferint el conjunt de la producció a la venda en un territori. Una part important són de llibreter estrangers, amb especial pes de les firmes de Lió, encara que també hi ha catàlegs de Gènova i Bassano del Grappa, a més d'alguns casos de notable interès de

Barcelona. El *Catálogo* (1724) [num. 5] del llibreter Ferrer és l'únic exemplar conegut i és, almenys fins ara, el primer catàleg imprès publicat al Principat.

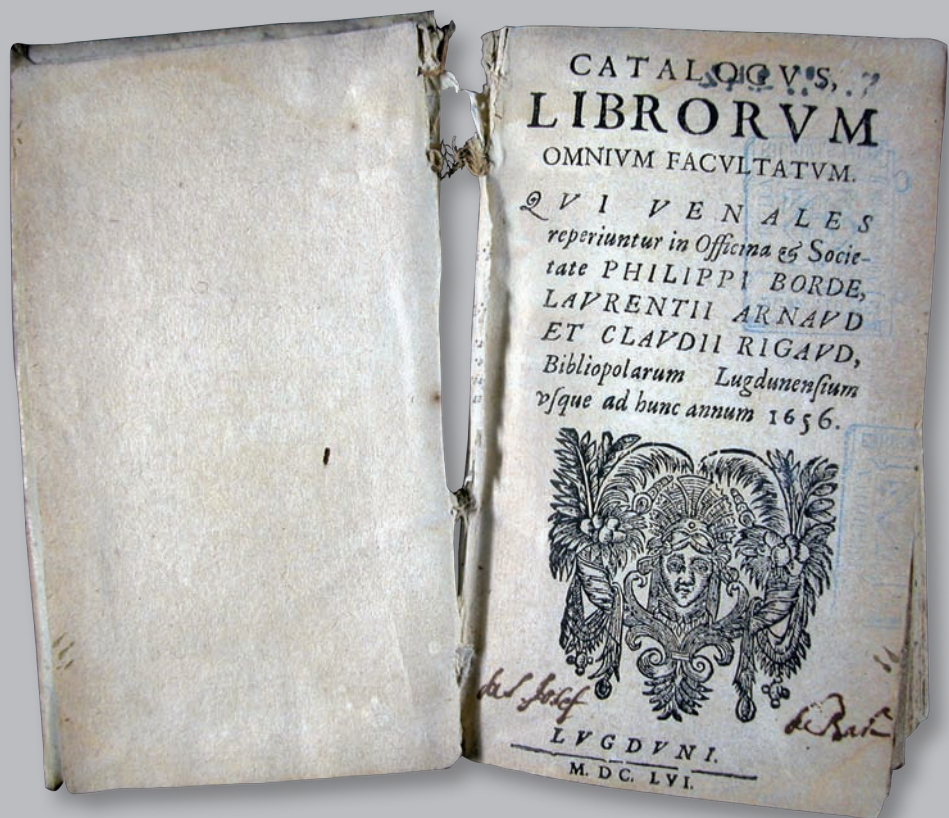
Aquests catàlegs presenten tipologies molt diversificades, poden ser catàlegs de venda de biblioteques particulars, d'encants o subhastes, d'assortiment, o contenir l'oferta d'un fons editorial.

Els catàlegs reunits en l'exposició són, en la major part dels casos, catàlegs amb els llibres a la venda d'una determinada llibreria. Els llibres que contenen podien

estar destinats a la venda als particulars, els quals solien demanar els exemplars per carta, o a d'altres llibreter.

Una part important dels catàlegs exposats van pertànyer a les col·leccions bibliogràfiques dels antics convents de la ciutat de Barcelona que van ser desamortitzats al segle XIX. Després d'una complexa i llarga trajectòria, els llibres dels convents van passar a la biblioteca universitària. En el seu conjunt van estar estretament lligats als interessos dels bibliotecaris, erudits i col·leccionistes, que van utilitzar aquests catàlegs com a mecanisme de consulta de les novetats que podien aconseguir per a les seves biblioteques. És el cas, per exemple, del *Catalogus* (1763) [num. 10] que porta l'anotació manuscrita: «Pertinet ad conv[en]tum S.P.N. August. Barcinon[ens]s. 1764». En incorporar-se a la biblioteca al any següent de la seva edició ens ofereix una imatge de la importància que tenia per a la formació i actualització de les col·leccions conventuals.

Pedro Rueda Ramírez
Departament de Biblioteconomia i Documentació. Universitat de Barcelona

1

Catalogus librorum omnium facultatum. Qui venales reperiantur in officina & societate Philippi Borde, Laurentii Arnaud et Claudii Rigaud bibliopolarum Lugdunensium usque ad hunc annum 1656.
Lugduni : [s.n.], 1656.

513 [i.e. 515] p. : 12°

Reserva C-187/8/10

Al llarg del segle XVI, i malgrat els problemes originats durant les guerres de religió a França, Lió es va convertir en un dels grans centres d'impressió i distribució de llibres a Europa, paper que mantindrà, encara que en menor grau, al segle XVII, quan va seguir essent el segon centre del llibre a França, després de París.

Una de les claus de l'èxit de Lió va ésser la producció per al mercat internacional, no només mitjançant les grans obres en llatí, sinó també amb llibres en llengües vernacles estrangeres.

Els mercaders de llibres, instal·lats entorn de la rue Mercière (com els responsables d'aquest catàleg), dominen el negoci finançant les edicions i comercialitzant-les en tot Europa i Amèrica.

Sovint d'origen forà, fan servir els laços matrimonials com a mitjà per a assentar-se a la ciutat i reforçar els seus negocis. Philippe Borde, per exemple, era natural d'Orleans i va contreure matrimoni amb una filla del també llibreter Claude Rigaud.

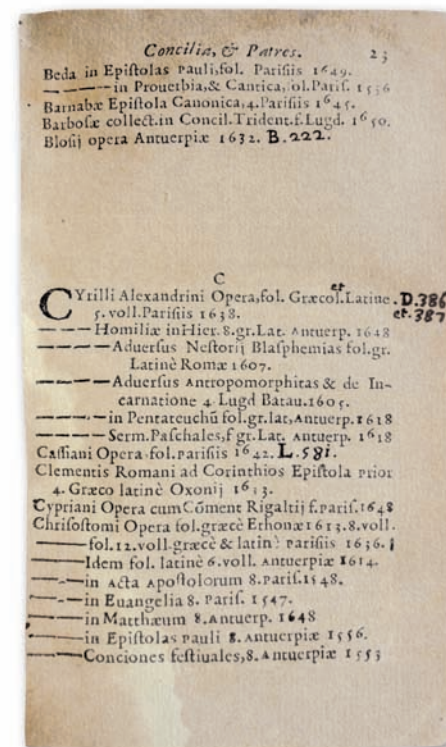
La companyia responsable d'aquest catàleg respon també a una llarga tradició d'associació dels mercaders de llibres i impressors lionesos que d'aquesta manera compartien riscos i guanys.

L'exemplar presenta un bon estat de conservació amb algunes galeries d'insectes. Posseeix una senzilla enquadernació de pergamí amb signatures escrites amb tinta a la coberta «I.do.81» i el lloç «I 13 702», i a la guarda anterior.

En la portada presenta en tinta una marca de propietat: «de S. Josef de Bar[celon]a» i el segell de la biblioteca universitària.

És interessant destacar que algunes entrades del catàleg van acompanyades d'una anotació en tinta indicant la signatura. Això podria indicar la localització dels exemplars en la biblioteca conventual. És el cas de «Blosij opera Antuerpiae 1632» que té al marge anotat «B.222».

Natalia Maillard
Doctora en Història

BIBLIOGRAFIA

Mellot, Jean-Dominique; Queval, Élisabeth. *Répertoire d'imprimeurs/libraires. XVIIe-XVIIIe siècle*. Paris: Bibliothèque nationale de France, 1997.

Histoire de l'Édition Française. Tome I: Le livre conquérant. Du Moyen Âge au milieu du XVIIIe siècle. [Paris]: Promodis, 1982.

2

*Catalogus librorum facultatum omnium qui venales reperiuntur
in Officina & Societate Laurentii Arnaud, et Petri Borde
Bibliopolarum Lugdunensium, usque ad hunc Annum 1670.
Lugduni : [s.n.], 1670.*

416 p. ; 12°

Reserva C-187/8/4

Els dos catàlegs corresponen a la companyia de llibreters que van formar Pierre Borde amb, primer, Laurent Arnaud i a la mort d'aquest, amb els seus fills Pierre i Jean. Tenien llibreria, com molts altres, a la Rue Mercière de Lió.

L'associació continuava la iniciada per Philippe Borde (Orleans, ca. 1600-Lió, 1669), pare de Pierre i associat de 1640 a 1669, amb Laurent Arnaud (1602-1694). Aquest, fill de procurador, havia treballat amb el llibreter Laurent Durand entre 1640 i 1643, període en el qual tots dos s'associaren amb Borde, treballant-hi fins a la mort d'aquest.

Arnaud continuà associat amb el fill i hereu de Borde, Pierre Borde (Lió, 1645-1711) fins al 1675. A partir de llavors, no en tenim tantes dades: Arnaud s'associa amb els seus fills Jean i Pierre Arnaud, i el trobem com a magistrat municipal entre 1679 i 1680. En morir, continuen el negoci els dos fills, a qui trobem associats de nou en 1700 amb Pierre Borde, que des de 1675 havia treballat sol i havia estat rector de l'Hôtel Dieu (l'hospital) de Lió. Després de l'aparició del catàleg conjunt de 1700 es perd la pista de la societat: probablement, continuaren el negoci per separat o amb associacions esporàdiques fins a la mort de Borde en 1711.

La llibreria de la societat s'instal·la en 1650 al local de la llibreria de Pierre Prost, al número 54 de la Rue Mercière; en 1680, però, es trasllada i el local és llogat a l'impressor Pierre Valfray.

Es tracta, en tot cas, d'una entre les moltes societats de llibreters que existien a Lió, empori del comerç del llibre al sud d'Europa.

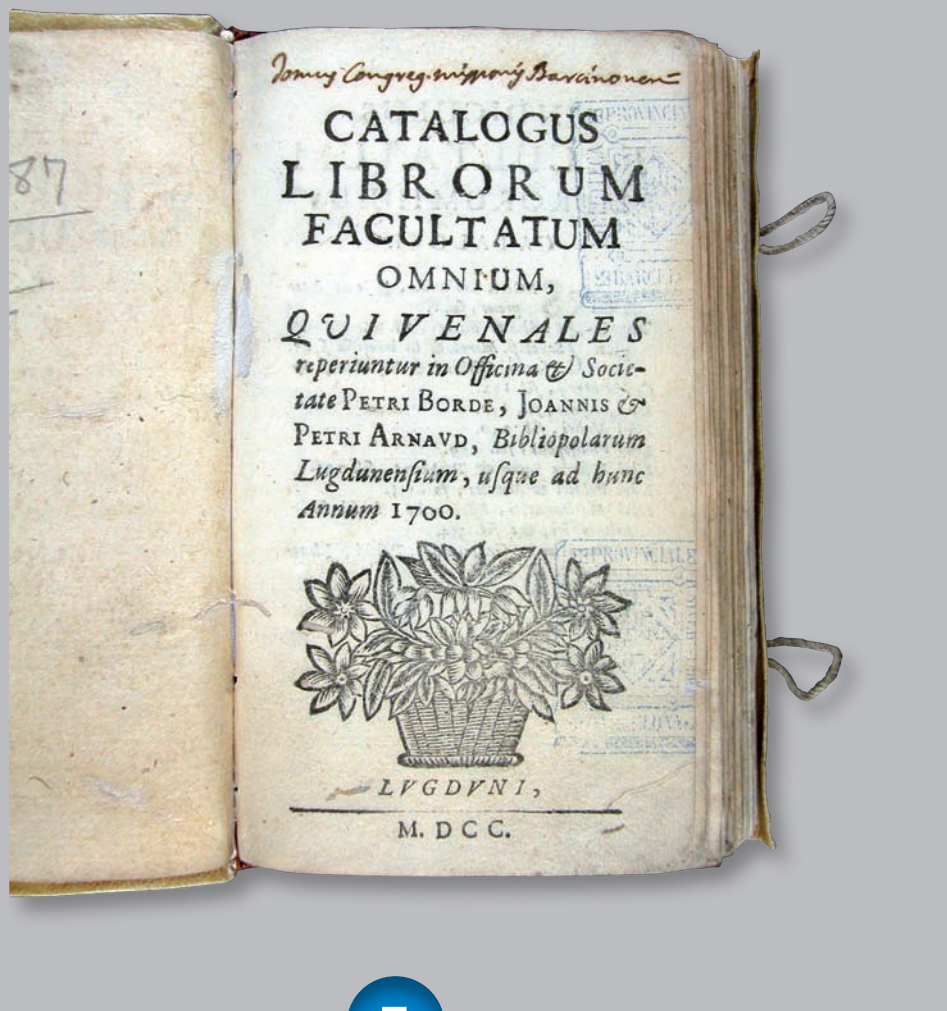
Al segle XVII, Lió continuava essent un dels centres del comerç librari de França, el segon després de París. Sense la puixança del segle anterior, s'hi mantenen nissagues

d'impressors i llibreters, però gradualment la quantitat d'impressors es va reduir en no poder competir amb París, on es publicaven les novetats. Lió s'especialitzà en llibres «de fons», clàssics i obres de venda segura, i, sobretot, es dedicà al comerç. Mitjançant una extensa xarxa comercial, els llibreters lionesos oferien els seus productes i els dels impressors del nord (París, Flandes, el Sacre Imperi, Països Baixos i, fins i tot, Anglaterra) als mercats del sud de França i, en particular, als llibreters d'Itàlia i Espanya. Igualment, tot i que en menor mesura, proveïen de llibres d'aquestes procedències al nord, especialment distribuint llibres de Venècia, Roma i Milà.

A la segona meitat del segle XVII, Lió comptava amb quaranta-dues llibreries. Els llibreters espanyols i italians van arribar a representar un 40-50 % dels clients habituals de molts dels impressors lionesos. Encara llavors, Lió era el lloc preferit pels llibreters barcelonins per proveir-se de fons i oferir-ne els seus.

Aquesta demanda també va motivar que els llibreters lionesos s'especialitzessin en llibres litúrgics, que constituïen el 40 % del volum de negoci d'alguns d'ells: són, de fet, les seccions més ben proveïdes dels dos catàlegs. També feia que fos habitual trobar en els catàlegs lionesos seccions dedicades als llibres editats en llengües altres que la llatina i, sobretot, en italià i en castellà.

Els dos catàlegs presenten el mateix esquema d'organització, per matèries: teologia, jurisprudència, medicina, filosofia, història, política i moral (estranya parella vista avui dia), matemàtiques i ciència, humanitats, gramàtica, miscel·lània, etc.). Al final, hi ha seccions de «Libri Italici» i «Libri Hispanici», per a llibres en italià i castellà. Comparat amb el catàleg de 1656, desapareix l'extensa part de llibres en francès, que no es dona en cap dels

3

Catalogus librorum facultatum omnium, qui venales reperiantur in officina et societate Petri Borde, Joannis et Petri Arnavd, bibliopolarum lugdunensium, usque ad hunc annum 1700, Lvgdvni : [s.n.], 1700.

[2], 482 p. ; 12°

Reserva C-187/8/5

posteriors. En total, hi ha entre vuit i deu mil obres citades.

La secció més extensa és la de teologia i obres eclesiàstiques i religioses, amb un 40 % del contingut; segueixen les obres d'Humanitats i Filosofia, però només amb un 10 % o menys cadascuna.

Als tres hi ha llibres editats des dels primers anys del segle XVI (1520), tot i que predominen els del segle XVII. Les obres llistades són sempre en llatí, llevat de les donades a les seccions de llibres en italià i castellà, presents als dos últims catàlegs, però molt reduïdes (no arriben al 5 % del total).

Recull llibres editats, principalment, a: França, Itàlia, Països Baixos i Flandes, i Alemanya, i amb molta menys presència Portugal i el Regne Unit; els llocs més presents són Lió (amb diferència) i París, Anvers, Amsterdam, Roma, Venècia i Colònia. Als llibres espanyols predominen els editors de Madrid, Anvers i Brussel·les, seguit pels de Barcelona i València, i són d'assumptes variats, però amb predomini de la literatura, les obres religioses i espirituals i la història.

En cada secció, les citacions s'ordenen alfabèticament, però amb poc rigor: de fet, dintre de cada lletra es troben diferents seqüències alfabètiques sense cap ordre intern. L'element d'ordenació pot ser el títol, o l'autor, de vegades pel nom i de vegades pel cognom: sol ser l'element pel que és més conegut. En alguns casos, pocs (i normalment en casos de llibres en llatí, amb el genitiu de l'autor com a primera paraula), hi ha doble entrada, però sense un criteri coherent.

La referència dona dades mínimes per a la identificació del llibre: el títol, sovint abreviat, el format del llibre, el lloc de publicació, en cursiva, i l'any de publicació (falta en bastants volums). Si hi ha més d'un volum, se'n dona el nombre; quan hi ha el terme «con fig.» indica que l'obra està il·lustrada.

No se'n dona el preu, dada que seria lògica en un catàleg comercial, però l'absència del qual permet que la vigència del catàleg sigui més llarga. Tampoc no hi ha índexs de cap tipus.

Els dos estan en bon estat de conservació, relligats en pergamí amb tanques de cordill (completes només al de 1700). A l'edició del 1670, hi ha alguns llibres marcats amb una línia, a totes les seccions, d'algú que ha anat marcant llibres que volia comprovar.

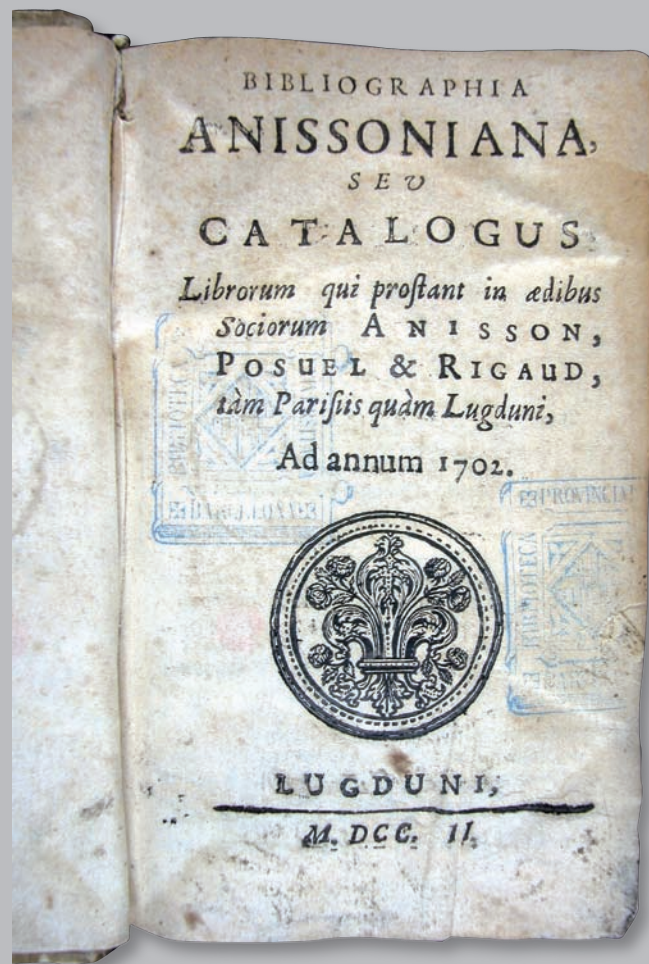
Al lloc del de 1670 hi ha escrit, en lletra antiga: «Catalogus II 881». Té un ex-libris ratllat al full de guarda: «ex libris doctoris Magini...», il·legible, i a portada «Domus missionis Barcinonen.», el convent de la Congregació de la Missió de Barcelona (a l'actual Plaça de Castella), d'on passaria a la universitat entre els fons desamortitzats. Al de 1700 hi ha un ex-libris de la mateixa procedència: «Domus Congreg. missionis Barcinonen.» Hi falten, però, les pàgines 459-478, arrencades, corresponents als «Libri hispanici».

Jesús Gascón
Departament de Biblioteconomia
i Documentació. Universitat de Barcelona

BIBLIOGRAFIA

Clemente San Román, Yolanda. «Los catálogos de librería de las sociedades Anisson-Posuel y Arnaud-Borde conservados en la Biblioteca Histórica de la Universidad Complutense», *Revista general de información y documentación*, 20 (2010), p. 353-389.

Histoire de l'édition française. 2. Le livre triomphant 1660-1830. Réalisée sous la direction générale de Henri-Jean Martin et Roger Chartier en collaboration avec Jean-Pierre Vivet. Paris: Promodis, 1982-1986. 4 v.

4

Bibliographia Anissoniana, seu Catalogus librorum qui prostant in aedibus sociorum Anisson, Posuel & Rigaud, ààm Parisiis quàm Lugduni, ad annum 1702.
Lugduni : [s.n.], 1702.

[2]. 512 p. ; 12°

Reserva C-187/8/9

La societat Anisson, Posuel & Rigaud tenia la seu a Lió i va publicar entre els anys 1675 i 1694. Estava formada per Jean Anisson, Jacques Anisson, Jean Posuel (casat amb una germana dels Anisson) i Claude Rigaud (sogre de Jean Anisson). El catàleg es va publicar en 1702 quan ja no treballaven junts. És possible que tinguessin un acord comercial per difondre las obres que tenien posades a la venda en els seus establiments de París i Lió.

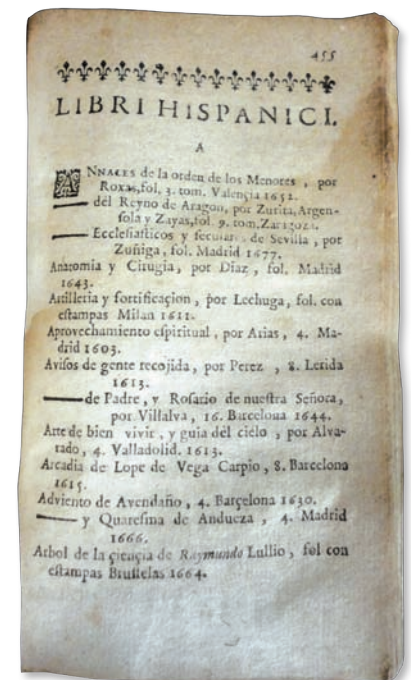
La família Anisson constitueix un dels imperis editorials francesos més importants dels segles XVII-XVIII. Oferien novetats editorials no sols en francès i llatí sino en altres moltes llengües, com el castellà i l'italià, arribant d'aquesta manera a altres mercats fora de les seves fronteres. La majoria dels impressors-libreters del moment feien publicitat de la seva mercaderia mitjançant llistes de llibres com aquesta, que segueixen un patró similar en la seva estructura.

El catàleg no porta índex ni preu i els exemplars s'agrupen per matèries: teologia, jurisprudència, medicina, filosofia, matemàtiques, història, etc., més dues seccions separades, una per a edicions de llibres en espanyol i l'altra per a italians. Dins d'aquests apartats, els llibres estan ordenats alfabèticament pel que són més coneguts, sigui pel títol o per l'autor. Les dades de cada obra són molt bàsiques, tan sols les necessàries per identificar una edició: títol i/o autor, lloc d'edició, any, format i número de volums. Els llibres que s'inclouen en el catàleg van ser publicats entre la segona meitat del segle XVI i durant el segle XVII.

L'enquadrernació de l'exemplar és rústica de pergamí amb tanques de botonets d'os (n'hi ha un de perdut) i capçada senzilla. Paper de lli fet a mà, encolat de gelatina i cisellat. Amb els anys ha esdevingut un paper de color fosc, amb acidesa i taques d'humiditat que es veuen clarament al tall.

El llom és característic dels llibres del Convent de Sant Josep de Barcelona dels carmelitans descalços. Aquests textos van arribar a la biblioteca de la Universitat de Barcelona amb el procés de la Desamortització en el segle XIX.

Teresa Palacín Feixa
CRAI. Reserva. Universitat de Barcelona

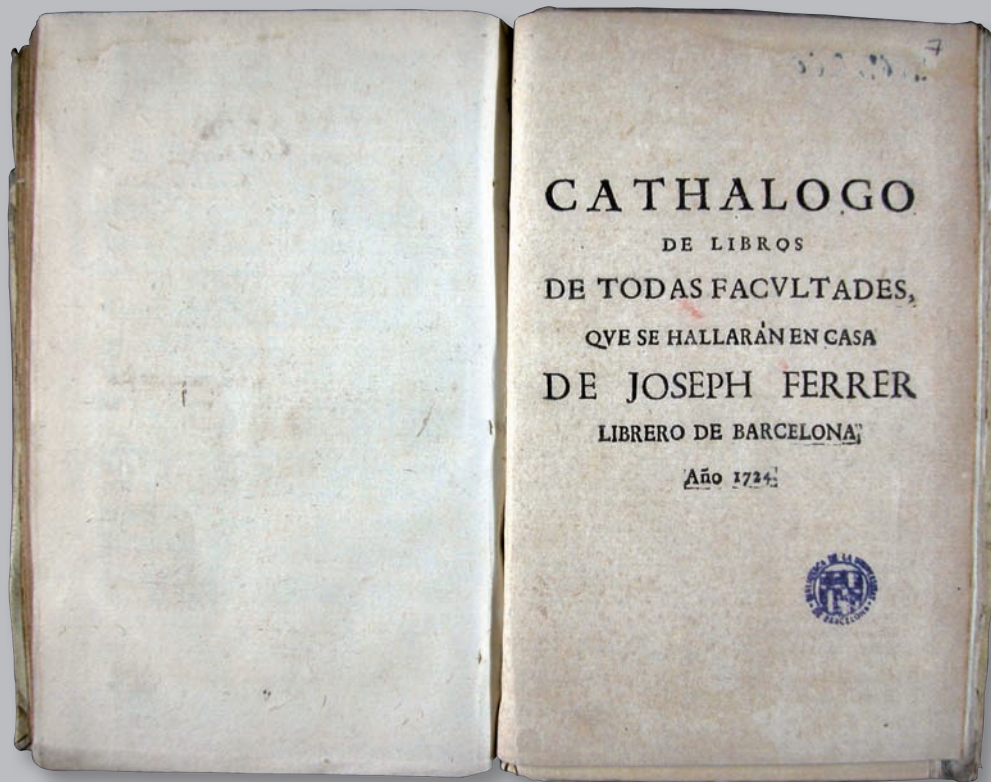

BIBLIOGRAFIA

Histoire de l'édition française. 2. Le livre triomphant: 1660-1830. Réalisée sous la direction générale de Henri-Jean Martin et Roger Chartier en collaboration avec Jean-Pierre Vivet. Paris: Promodis, 1982-1986. 4 v.

Répertoire bibliographique des livres imprimés en France au XVIIe siècle. Baden-Baden & Bouxwiller: Éditions Valentin Koerner, 1978- (Bibliotheca bibliographica Aureliana, 16), p. 97.

Clemente San Román, Yolanda. «Los catálogos de librería de las sociedades Anisson-Posuel y Arnaud-Borde conservados en la Biblioteca Histórica de la Universidad Complutense». *Revista General de Información y Documentación*, 20 (2010), p. 356.

5

Cathalogo de libros de todas facultades que se hallarán en casa de Joseph Ferrer librero de Barcelona. Año 1724.
[Barcelona : s.n., 1724].

24 p. : 8°

Reserva C-187/7/13-7

No comptem amb cap estudi monogràfic sobre Josep Ferrer. Parent, segurament germà, d'Antoni i Baltasar Ferrer, germans que editaren i vengueren llibres, i entre 1677 i 1695 també impressors. El trobem en 1692 i 1698 associat a Ramon Ferrer, com a editor i llibreter que ven obres d'impressors diversos, la majoria d'espiritualitat i devoció. En 1700 es troba en alguns llibres sol, i en 1711 amb Baltasar Ferrer, que ja treballava el segle anterior pel seu compte, i en un cas novament amb Ramon; en 1713 torna a figurar sol.

Tenia la llibreria al carrer de la Llibreteria, a la part tocant a la Plaça de Sant Jaume, que al XVIII era el centre de la llibreria de la ciutat. Es tractava d'una llibreria de dimensions mitjanes: el catàleg de 1724, amb uns 700 títols, està lluny dels milers de moltes llibreries de Lió, però és un fons major que el de la majoria de llibreries barcelonines, amb 200 o 300 volums.

En 1724, Barcelona es troba refent-se del desastre polític, social i econòmic que havia suposat la Guerra de Successió, acabada deu anys abans, i que havia interromput la revifalla econòmica del darrer quart del segle anterior. La producció de llibres és molt petita: 6,6 llibres l'any, menor fins i tot que durant el període de la guerra. La supressió de les institucions de govern i de la universitat havia fet que un nombre considerable de clients habituals de les llibreries, com l'administració o la comunitat universitària, també desapareguessin. Fins a la segona meitat del segle la situació no canviarà.

Els llibres s'ordenen en una única seqüència alfabètica, amb bastants errades, per ordre de títol. Tot i així, hi ha unes seccions separades al final, on es llisten, també en ordre alfabètic: «Authores ad modum Minelli» (edicions d'autors clàssics llatins preparades per Jan Minell, molt apreciades llavors) (p. 21), «Libros franceses» (21) i «Rezo» (24). La seqüència principal llista 605

obres, els autors «ad modum Minelli» 14, 46 en francès i 28 llibres litúrgics.

Les citacions són molt senzilles: una denominació de l'obra (el títol o, més sovint, una menció abreviada), el format i el nombre de volums quan n'hi ha més d'un. Els autors apareixen en formes diverses: quan formen part, en els llibres en llatí normalment, del títol, donat en genitiu; també es dona en alguns casos a continuació del títol, precedits per «por»: «Historia de Flandes por Estrada»; altres cops es dona al davant, alfabetitzant: «Cervantes Novelas», i d'altres no es dona, potser en obres més conegudes o identificables.

Hi ha obres de tot tipus, però sobretot de les matèries habituals en l'època: religió, espiritualitat, i gramàtica i humanitats, especialment història. La majoria de les obres són en llatí, però també s'hi llisten obres en castellà.

Relligat en un volum factici amb altres catàlegs contemporanis, dels llibreters Deville i Detournes de Lió. Està inserit entre el catàleg de Detournes de 1751 i un plec amb llibres espanyols que forma part d'un catàleg de Detournes.

El volum factici està en bon estat de conservació, relligat en pergami sobre cartró amb tanques de cordill, amb una inscripció manuscrita al llom: «Catalogus librorum hominum facultatum C XX». El catàleg presenta algunes marques al marge, senyalant títols, i una anotació manuscrita que hi inclou un altre títol: «Historia del emperador Leopoldo», i altres títols ratllats, com si s'hagués fet servir com a catàleg de treball en la llibreria.

Jesús Gascón
Departament de Biblioteconomia
i Documentació. Universitat de Barcelona

BIBLIOGRAFIA

Burgos Rincón, Javier. *Imprenta y cultura del libro en la Barcelona del setecientos: 1680-1808*. Barcelona: Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona, 1995.
Llanas, Manuel. *L'edició a Catalunya: el segle XVII*. Barcelona: Gremi d'Editors de Catalunya, 2003.

6

Catalogus librorum medicorum, chirurgicorum, anatomicorum, pharmaceuticorum, chymicorum, & historiam naturalem spectantium. Lugduni in officina Fratrum Deville, & Ludovici Chalmette. Prostantium.

Lugduni : apud fratres Deville, & L. Chalmette, 1733.

[4], 32, 69, [5], 39, [1], 16 [i. e. 61], [3], 14 p. ; 8°

Reserva C-187/5/31

La companyia estava formada pels germans Jean, Roch i Pierre Deville, associats amb Louis Chalmette. Aquest treballà des del començament de la seva activitat amb els Deville. Cap al 1734, se separen i els germans Deville continuen venent i editant en la mateixa botiga i sense canviar les línies de negoci.

Entre 1729 i 1746, van tenir la botiga a la Rue Saint-Dominique i la Place des Jacobins. Com molts dels grans llibreters lionesos, tenia un gran nombre de clients espanyols i italians: els Deville, en 1748, tenien un 47 % de clients espanyols, i en aquests anys va ser un dels llibreters proveïdors de Gregori Maians, que hi mantingué abundosa correspondència, especialment relativa a l'adquisició d'obres publicades a la resta d'Europa i a la comercialització de les seves obres.

En 1733, i al llarg del segle XVIII, es consolida la tendència apuntada al segle anterior: la impremta de Lió es fa residual i gairebé desapareix (fins i tot, als editors els resulta més rendible fer imprimir a Suïssa per després vendre a Lió), però continua florint el negoci de la llibreria i el paper de Lió com a mercat d'intercanvi entre els mercats del sud (Espanya i Itàlia) i França, l'Imperi i els Països Baixos. De fet, els grans llibreters continuen mantenint apèndixs de llibres en castellà i italià als seus catàlegs i, el que és més important, continuen tenint una gran quantitat de clients d'aquesta procedència (fins a la meitat).

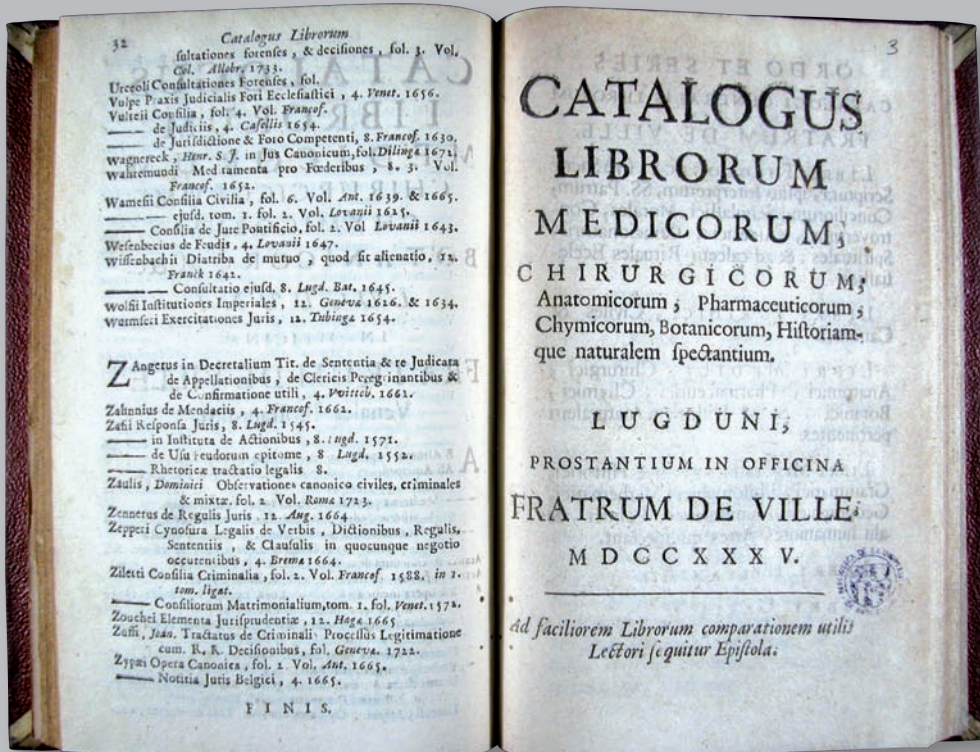
Els dos catàlegs, de 1733 i 1735, són similars en estructura i contingut. Els dos són catàlegs en parts, formats per diferents plec amb paginació diferenciada i portades individuals, que segurament es van distribuir també per separat. En el de 1733, la portada general correspon a la primera part, de medicina, química i història natural; quan aquesta part acaba, presenta al final un anunci: «Hunc Catalogum sequuntur alii, nempè: teologia...», que indica la resta de parts

que formen la sèrie completa de catàlegs: medicina (32 p.), teologia (69 p.), llibres litúrgics (4), dret (39), història, gramàtica, filosofia, filologia, poesia, humanitats i arts (61). L'última part és *Catálogo de los libros españoles que se hallan en casa de Deville Hermanos y Chalmette de León de Francia* (14 p.).

En el de 1735, la portada és la dels llibres teològics, que són en aquest la primera part. Cada part, amb la seva portada, porta també una carta introductòria dels editors que presenten el catàleg, a més del sumari del conjunt. Al text de la carta només canvia el terme que designa el contingut de l'obra: «Aquí teniu, lector erudit, el catàleg dels llibres teològics...» (o mèdics, jurídics, etc.). Al verso de la carta hi ha l'*Ordo et series catalogi generalis librorum*, sumari per ordenar els diferents catàlegs: «Libri theologici... Juridici... Medici... Miscellanei... Hispanici... Gallici». Hi ha, doncs, en els dos casos, una voluntat d'unitat del conjunt.

Les proporcions i descripció (tipus de citació, ordenació, etc.) d'aquest són similars al catàleg previ: la part més extensa continua essent la de teologia (64 p., més 4 de litúrgia), seguida per la part miscel·lània (història, gramàtica, filosofia, filologia, poesia, humanitats i arts, amb 50 pàgines i un índex d'autors llatins -clàssics i moderns, però no exhaustiu-), dret (32 p.) i medicina i ciències (22 p.). Hi ha separades dues seccions amb llibres en castellà i en francès.

Dintre de cada secció, en els dos catàlegs els títols s'ordenen alfabèticament per títol, amb una ordenació correcta i rigorosa. De cadascun es dona: títol, sovint, si l'autor no forma part del títol, es dona a continuació («por Juan de Palafox»), format i volums (quan són més d'un), lloc i data de publicació. Tampoc no en dona preus. En alguns s'indica «ligat.» o «pergamí», indicant-ne l'enquadernació.

7

Catalogus librorum theologicorum, sive Sacrae Scripturae ... Lugduni : prostantium Fratres Deville, 1735.

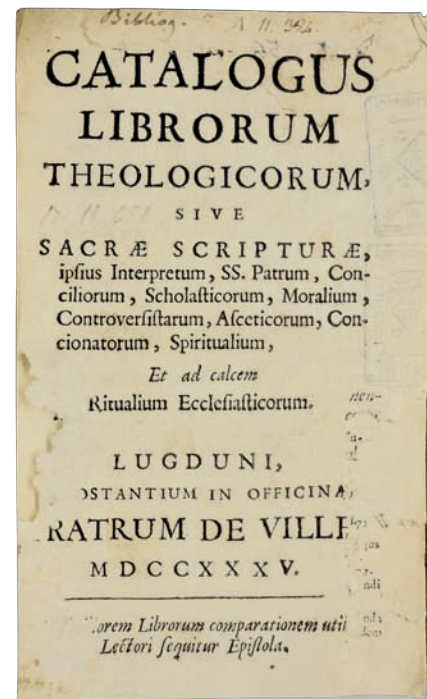
[4], 64, 4, [4], 32, [4], 22, [6], 52, 11, [1] p. ; 8°.

Reserva C-187/7/11

En total hi ha prop de 5.500 (1733) i 5.000 (1735) volums; tot i que la majoria d'obres són del segle XVIII i XVIII (hi abunden les novetats), encara es pot trobar un nombre considerable de llibres de la segona meitat del XVI. Les procedències més abundants són París, Anvers i Amsterdam.

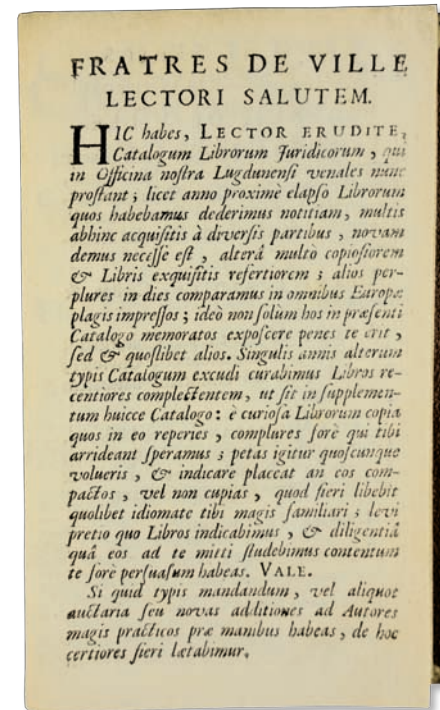
Del de 1733 hi ha un volum en bon estat de conservació, amb taques d'humitat. Relligat en pergamí sobre cartró, amb inscripció al llom: «Bibliograph, de Ville & Chalm». Té un ex-libris enganxat a la guarda, del segle XVIII, de la Universitat de Cervera: «Bibliothecae Almae Universitatis Cervariensis». A la portada, ex-libris manuscrit: «Collegii Cervariensis Soc. Jesu / primum exemplar», el Col·legi de Jesuïtes de Cervera, d'on passaria a la universitat i, d'aquí, a la Universitat de Barcelona.

Del de 1735, se'n conserven dos exemplars a la biblioteca, cap dels quals,

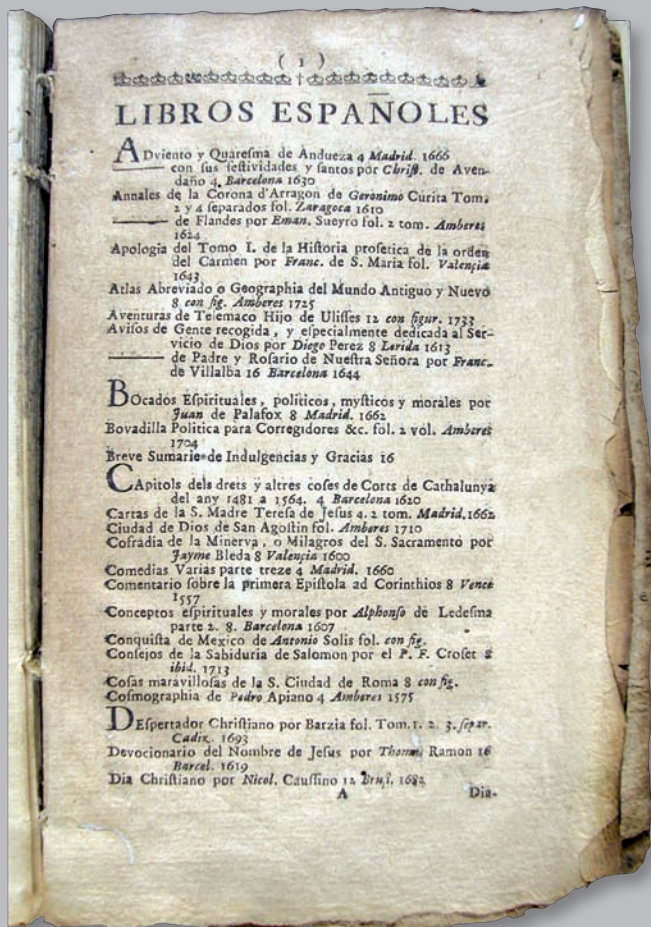
però, té el catàleg de llibres en francès. El de signatura C 187/7/11 té una relligadura en cartoné, amb llom de pell amb daurats, amb el teixell: «Catalogus theologicorum». Els primers plecs (fins p. 15) estan rossegats a la part inferior exterior, afectant part del text; els últims, a la part superior, amb galeries d'insectes. A la portada, anotació manuscrita: «Bibliogr. A 11 384»; segells antics de la biblioteca de la Universitat de Barcelona.

Jesús Gascón
Departament de Biblioteconomia i Documentació. Universitat de Barcelona

BIBLIOGRAFIA

Histoire de l'édition française. 2. Le livre triomphant: 1660-1830. Réalisée sous la direction générale de Henri-Jean Martin et Roger Chartier en collaboration avec Jean-Pierre Vivet. Paris: Promodis, 1982-1986. 4 v.

8

*Catalogus librorum omnium facultatum apud fratres
de Tournes bibliopolas Genevae et Lugduni prostantium.
MDCCXXXIII.*

[Genevae? : Fratres de Tournes, 1733].

[4], 90, [2], 58, [2], 38, [2], 108, 6, 17, [1] p. : 8°

Reserva C-187/5/27

L'activitat dels impressors ginebrins Frères de Tournes –pertanyents a una nissaga familiar que tenia el seu origen a mitjans del segle XVI– va desenvolupar-se entre els anys 1727 i 1781, període durant el qual diferents membres de la família van estar a càrrec de la impremta. El 1733 aquesta associació estava regentada pels germans Jean Jacques i Jacques Tournes, que disposaven d'una sucursal a l'estranger, concretament a Lió, on van instal·lar-se després de 1728. Cal destacar que uns anys abans –entre aproximadament 1696 i 1719– els germans Samuel i Gabriel de Tournes també van treballar sota aquesta mateixa denominació a Ginebra.

Frères de Tournes es troben entre els impressors-llibreters ginebrins que van dominar el tràfic internacional del segle XVIII. Els intercanvis comercials amb la Península Ibèrica van ser molt rellevants entre 1730 i 1775, període en el que les condicions polítiques, econòmiques i tècniques havien generat una producció clarament insuficient. Ginebra, aprofitant la seva situació geoestratègica, va convertir-se en una activa difusora cultural per als països catòlics i Frères de Tournes van destacar tant en el comerç de fons adquirits per diverses vies –a França, a les fires de Leipzig i Frankfurt, per la compra dels antics fons llatins de la Librairie Anisson et Posuel, etc–, com per la publicació d'obres. Cal destacar que, tot i que Frères de Tournes estaven establerts a Ginebra i Lió, s'han localitzat diverses obres d'aquests impressors que presenten llocs d'impressió falsos (Amsterdam, Colònia, Ambers i Basilea) amb l'objectiu de facilitar la seva distribució als països catòlics.

Aquest catàleg, publicat el 1733, és el primer dels que aquests impressors-llibreters van publicar al llarg del segle XVIII. Conté uns 10.000 títols en llatí, publicats entre 1527 i 1733, i es troba organitzat en diferents àmbits temàtics

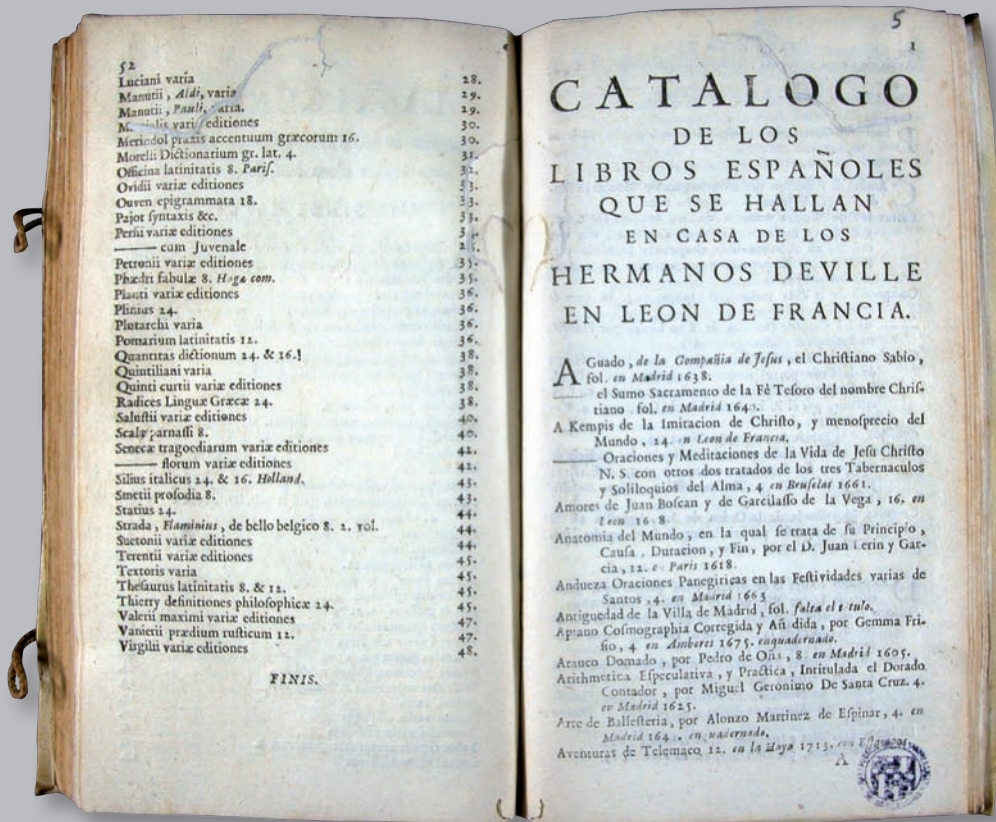
que coincideixen amb la tipologia d'obres especialment demanades als impressors ginebrins: teologia, dret i medicina. Destaquem l'apartat final dedicat a llibres en castellà i italià, que posa en evidència la voluntat d'aquests impressors ginebrins de cobrir una producció clarament deficient dins el territori peninsular. A nivell formal, les obres es troben ordenades alfabèticament per autor o títol –en el cas d'obres anònimes–, facilitant també les dades sobre lloc d'impressió, data de publicació, format i número de volums.

L'exemplar ha estat publicat en paper de lli, fet a mà, de gruix bastant irregular, amb barbes i únicament guillotinat per la part superior. El paper, de molt baixa qualitat, no té filigrana i presenta acidesa en alguns quaderns, així com forats de corcs a determinades pàgines que dificulten la lectura. L'enquadernació original de cartró es troba solta. Destaquen les anotacions manuscrites (com referències bibliogràfiques afegides o correccions –textos cancel·lats i rectificats–) que havien d'ajudar a corregir les errates o mancances un cop el volum ja estava imprès.

Gemma Caballer Albareda
CRAI. Reserva. Universitat de Barcelona

BIBLIOGRAFIA

Bonnant, Georges. *Le livre genevoise sous l'Ancien Régime*. Genève: Librairie Droz, 1999.

9

Catalogo de los libros españoles que se hallan en casa de los Hermanos Deville en Leon de Francia.

[Lyon : s.n., c. 1735].

11, [1] p. ; 8°

Reserva C-187/7/12-5

Els germans Deville, o De Ville, Jean Baptiste (1663-?) i Nicolas (1671-1736) van ser dos impressors i llibreters que treballaven associats, a la Rue Mercière de Lió, sota l'enseny de la Ciència. A partir de 1732, Nicolas cedeix els seus fons als seus tres fills, Roch (1708-1763?) Jean (1709-179?) i Pierre (1711-?), que el 1733 obtenen les seves respectives llicències de llibreters. Els germans, que aquest mateix any s'instal·len a la Rue Saint-Dominique on romandran fins a 1748, treballaran associats sota la marca Frères Deville i imprimiran nombrosos catàlegs dels llibres que tenen a la venda, alguns en associació amb Louis Chalmette. Dels tres germans, Roch va ser el més actiu i, entre 1742 i 1743 va ser director de la Chambre syndicale de l'imprimerie & librairie. L'any 1747 el negoci fa fallida, com tants d'altres a la ciutat, en part pels efectes d'una centralització del negoci editorial a París, i pels efectes de la Guerra de Successió austríaca. Els germans Deville liquiden el negoci i fan balanç de la seva activitat econòmica el 1748. Roch s'instal·larà a Madrid, on morirà, i Pierre treballarà per Pierre Valfrey III, impressor del rei, a Lió, després d'haver treballat amb el seu germà Jean fins el 1758.

Com molts altres impressors-llibreters a Lió, els germans Deville es dediquen al comerç del llibre entre l'Europa del Nord i la meridional i, en especial, cap a Espanya i Portugal. En aquests països, els Deville treballen sobretot amb ciutats universitàries com Valladolid, Múrcia, Santiago de Compostel·la i Cervera. Però també amb ciutats comercials com Madrid, Barcelona, València i Cadis, cap de pont per al comerç amb Amèrica. En els seus catàlegs generals hi trobem essencialment obres de teologia, ciències i arts, història, belles lletres (compresa la literatura) i dret.

Encara que sense data, el catàleg es va imprimir amb molta probabilitat l'any 1735, al mateix moment que una sèrie

de catàlegs parcials que sí que estan datats i que en el volum analitzat, estan relligats conjuntament. L'any 1733 els germans Deville, juntament amb Louis Chalmette, ja havien imprès un primer *Catalogo de los libros españoles que se hallan en casa de Deville Hermanos y Chalmette de Leon de Francia*, del qual el que comentem és una nova edició, amb l'afegit d'algunes obres impreses amb posterioritat.

El catàleg té 11 pàgines i està relligat conjuntament amb d'altres de la mateixa llibreria, els quals s'inicien amb una carta de salutació dels germans Deville. Les obres, fins a 169, publicades entre 1562 i 1734, apareixen ordenades alfabèticament per autor, amb indicació del títol, el format, el lloc d'edició i l'any. Els impresos provenen d'editors de Madrid, Anvers, Lió, Barcelona, València o Saragossa, però també es ressenyen obres editades a ciutats espanyoles universitàries, com Valladolid o Alcalà, i encara de Brussel·les, París i Amsterdam. Les obres són, prioritàriament, de temàtica religiosa, tant per a un públic general com per a eclesiàstics i sobre temes morals. També hi apareixen obres de caràcter polític i científic, així com obres literàries.

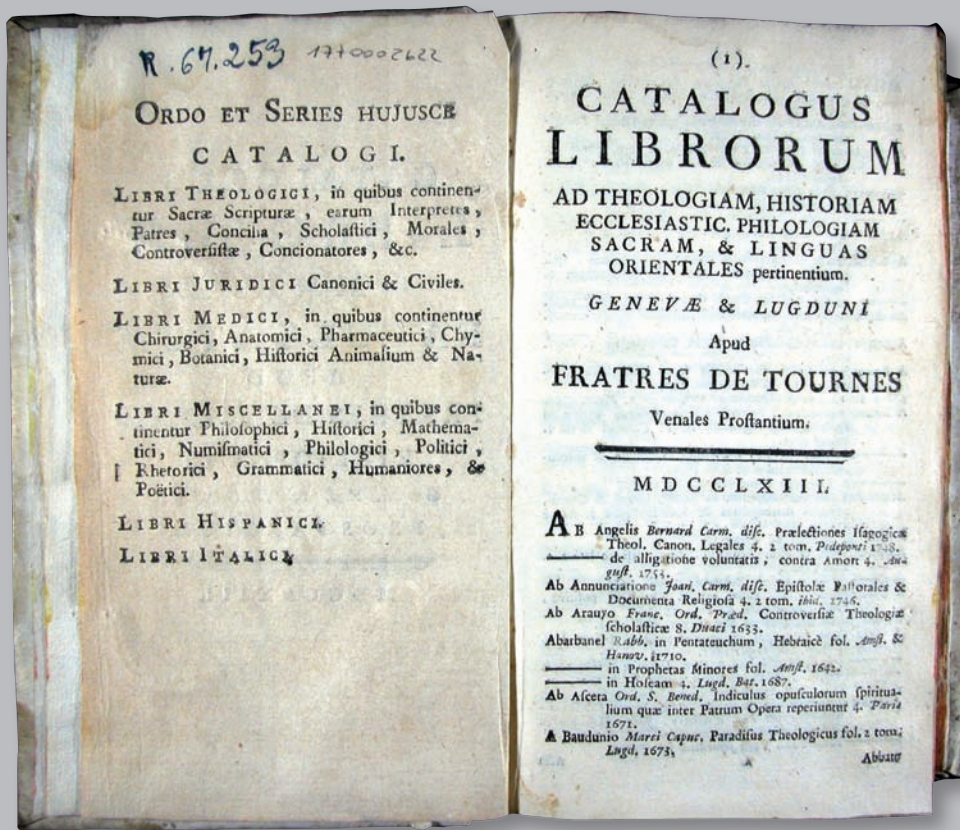
Volum en bon estat de conservació, amb alguns forats d'insectes i taques d'humitat. Relligat en pergamí. Al lloc, manuscrit, diu «Catalogus librorum»; a la coberta «A. 12.225». A la portada ex-libris manuscrit del primer catàleg «Es de la Biblioteca Mariana del convento de San Francisco de Barcelona». Segell de la Biblioteca de la Universitat de Barcelona.

Mònica Baró
Departament de Biblioteconomia
i Documentació. Universitat de Barcelona

BIBLIOGRAFIA

Chartier, Roger. «Livres et espace: circuits commerciaux et géographie culturelle de la librairie lyonnaise au XVIIIe siècle». *Revue française d'histoire du livre*, n. 1-2 (1971), p. 77-108.

Vingtrinier, Aimé. *Histoire de l'imprimerie a Lyon de l'origine jusqu'à nos jours*. Lyon: A. Storck, 1894. p. 391.

10

Catalogus librorum omnium facultatum apud fratres de Tournes bibliopolas Genevae & Lugduni prostantium. MDCCLXIII.

[Genevae?: Fratres de Tournes, 1763?].

[4], 175, [1], 79, [1], 72, 186, 30, 7, [1] p. : 8°

Reserva C-187/7/17-1

L'activitat dels impressors ginebrins Frères de Tournes –pertanyents a una saga familiar que tenia el seu origen a mitjans del segle XVI– va desenvolupar-se entre els anys 1727 i 1781, període durant el qual diferents membres de la família van estar a càrrec de la impremta. Precisament l'any 1763, data del catàleg, va produir-se un nou canvi en la direcció del negoci. A més de la seu a Ginebra, Frères de Tournes disposava d'una sucursal a Lió, pràctica habitual entre els impressors–llibreters ginebrins de l'època. Cal destacar que uns anys abans –entre aproximadament 1696 i 1719– els germans Samuel i Gabriel de Tournes també van treballar sota aquesta mateixa denominació a Ginebra.

Frères de Tournes es troben entre els impressors–llibreters ginebrins que van dominar el tràfic internacional del segle XVIII. Els intercanvis comercials amb la Península Ibèrica van ser molt rellevants entre 1730 i 1775. Ginebra, aprofitant la seva situació geoestratègica, va convertir-se en una activa difusora cultural per als països catòlics i Frères de Tournes van destacar tant en el comerç de fons adquirits per diverses vies a França, a les fires de Leipzig i Frankfurt, per la compra dels antics fons llatins de la Librairie Anisson et Posuel, així com per la publicació d'obres. Cal destacar que, tot i que es trobaven establerts a Ginebra i Lió, van publicar diverses obres amb els llocs d'impressió falsos d'Amsterdam, Colònia, Ambers o Basilea, amb l'objectiu de facilitar la seva distribució als països catòlics.

Els impressors–llibreters Tournes van publicar una vintena de catàlegs al llarg del segle XVIII, mostra de la importància que va adquirir el seu negoci. Aquest catàleg ofereix una extensa relació de llibres en llatí, publicats especialment a Alemanya, Itàlia i als Països Baixos, entre 1527 i 1762. Els títols es troben organitzats en diferents àmbits temàtics que coincideixen amb la tipologia d'obres

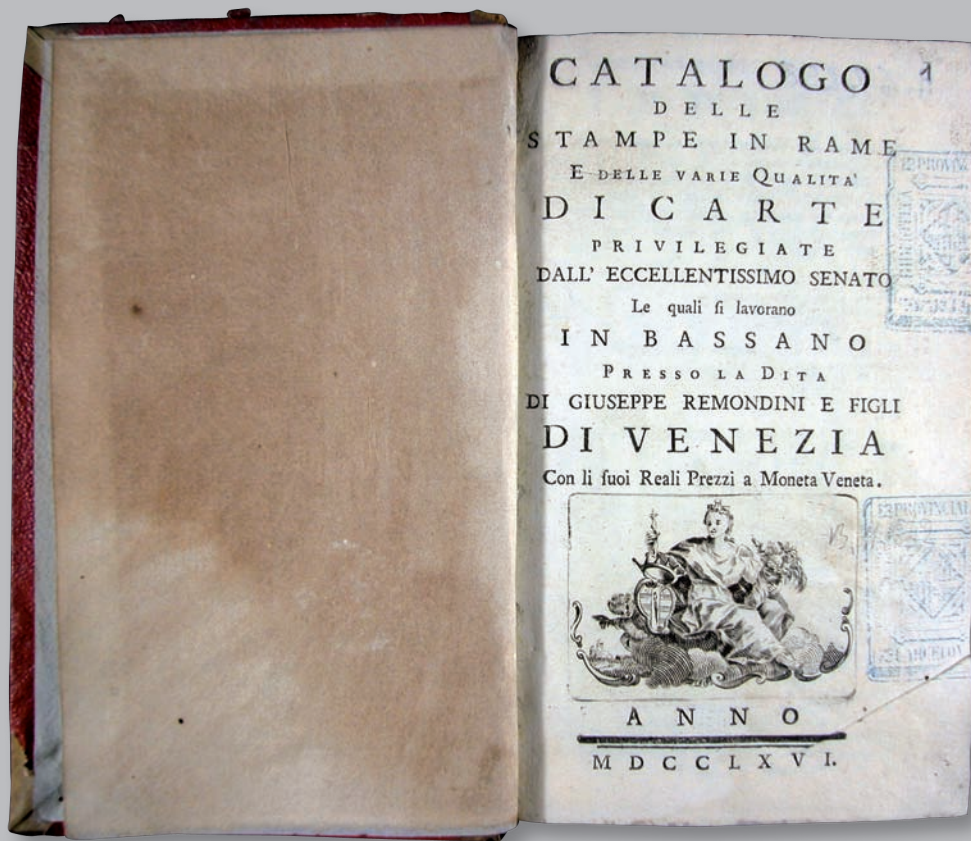
especialment demanades als impressors ginebrins: teologia, dret i medicina (secció que inclou una relació final de llibres exclusivament en francès). Destaca l'apartat dedicat a llibres en castellà –que inclou un petit llistat de vuit títols en portuguès– i italià. Aquests textos posen en evidència la voluntat d'aquests impressors ginebrins de cobrir una producció clarament deficient dins del territori peninsular. El catàleg conclou amb un apèndix que relaciona les darreres novetats adquirides i que no s'han pogut incloure a l'apartat corresponent. A nivell formal, les obres es troben ordenades alfabèticament per autor i/o títol –en el cas d'obres anònimes–, facilitant també les dades sobre el lloc d'impressió (en cursiva), data de publicació, format i número de toms o volums.

L'exemplar ha estat publicat en paper de molt baixa qualitat, que amb el pas del temps ha adquirit un color fosc. Presenta acidesa i taques d'humiditat als marges d'alguns quaderns. El catàleg va enquadrar-se *a posteriori* juntament amb altres dos catàlegs d'aquests mateixos impressors–llibreters i es presenta amb una enquadració rústica de pergami, amb capçada senzilla, alguns nervis a la vista, tanques de lli a la coberta anterior i talls marbrejats. El llibre procedeix dels fons desamortitzats, en concret del Convent de Sant Agustí de Barcelona, com ho demostren l'ex-libris manuscrit al recte de la guarda anterior i també les característiques del llom, pròpies dels llibres procedents d'aquest convent barceloní.

Gemma Caballer Albareda
CRAI. Reserva. Universitat de Barcelona

BIBLIOGRAFIA

Bonnant, Georges. *Le livre genevoise sous l'Ancien Régime*. Genève: Librairie Droz, 1999.

11

Catalogo delle stampe in rame e delle varie qualità di carte privilegiate dall'eccellentissimo Senato. Le quali si lavorano in Bassano presso la dita di Giuseppe Remondini e figli di Venezia. Con li suoi reali prezzi a moneta veneta.

[Bassano : Giuseppe Remondini e figli], 1766.

XLV p. ; 12°

Reserva C-187/7/30-1

La publicació del catàleg coincideix amb els anys de màxima expansió de la firma Remondini, sota la tutela de Giovanni Antonio (1700-1769) i Giambattista (1713-1773), néts del fundador de la firma, Giovanni Antonio (1634-1711), i fills de Giuseppe (1672-1742), artífex de la seva consolidació. La denominació del negoci ja és la que subsistirà al llarg de tota la seva història: «Ditta Giuseppe Remondini e figli».

Si fins aleshores la producció dels Remondini s'havia concentrat en la producció de gravats i de papers decorats, el controvertit ingrés de Giambattista, el 1750, en el gremi d'impressors venecians, després que aquests s'hi resistissin durant tres anys, significa, per una banda, un augment en la producció de llibres, que va créixer extraordinàriament, i per una altra, l'obertura d'una gran llibreria a la ciutat.

Cal buscar la clau de l'èxit de la firma de Bassano durant aquesta etapa en l'eficaç organització de la indústria, l'ús de paper propi i el sistema de distribució, que arribava a tot Europa (Espanya va ser, després d'Itàlia, el segon mercat en importància), i fins i tot a Amèrica, on mantenia un pròsper comerç.

Aquestes circumstàncies van afavorir l'interès dels autors per veure publicades les seves obres per part d'una empresa que els garantia una àmplia i ràpida difusió.

El 1760 es produeix una paràlisi en el creixement de la producció editorial veneciana, que coincideix amb l'inici d'una sèrie de disputes legals entre els llibreters venecians i els Remondini, a qui acusaven d'haver pertorbat, amb les seves pràctiques, la concòrdia secular que havia existit fins aleshores entre els comerciants de llibres.

El catàleg recull, en seccions diferenciades, dos productes primordials de la firma de Bassano: els gravats calcogràfics i els papers decorats. Pel que fa als primers, van constituir, des dels inicis, una font inesgotable de guanys a causa

del revolucionari concepte que van desenvolupar per a la seva producció. Els Remondini van basar el negoci en la producció massiva d'estampes que tradicionalment havien estat patrimoni dels impressors més modestos. Imatges de sants, escenes religioses i representacions astronòmiques eren els temes predilectes del públic, dels quals els hàbils Remondini oferien nombrosos variants, segons els gustos regionals i fins nacionals. Quant als papers decorats, durant el segle XVIII la seva manufactura va assolir un grau d'especialització molt elevat i la seva difusió va ser enorme. S'utilitzaven per a l'enquadernació de llibres, el revestiment de múltiples objectes i mobles, i com a papers pintats. D'altra banda, l'obtenció del govern venecià de diversos privilegis per a la seva fabricació, els va convertir en els principals productors i distribuïdors a Itàlia i en un dels principals europeus.

En el cas dels gravats, existeixen diferents seccions segons el format, el tema, la qualitat o l'ús; en el dels papers decorats, segons la tècnica d'estampació. De cada producte s'indica el preu en lires venecianes, per unitats, centenars o, en el cas dels papers decorats, raimes.

Exemplar amb enquadernació en mitja pell, del segle XIX, amb daurats i títol en el llom, en mal estat. Taques d'humitat. Sense marques de propietat ni anotacions manuscrites. Enquadernat amb *Catalogus locupletissimus librorum omnium qui impressi sunt, et venduntur apud Josephum Remondini et filios in via Mercatoria Venetiis*. [Bassani: apud Josephum Remondini et filios, 1766].

Marina Ruiz Fargas
CRAI. Reserva. Universitat de Barcelona

BIBLIOGRAFIA

Infelise, Mario. *I Remondini di Bassano*. Bassano: Tassotti, 1980

Infelise, Mario (ed.). *Remondini. Un editore del Settecento*. Milano: Electa, 1990.

12

Los-Rios, Jean-François de, 1727-1820. *Bibliographie instructive, ou Notice de quelques livres rares, singuliers et difficiles à trouver, avec des notes historiques, pour connoître et distinguer les différentes éditions, et leur valeur dans le commerce, disposée par François de Los-Rios, libraire à Lyon.* A Avignon : chez François Seguin, imprimeur ; a Lyon : chez l'auteur, 1777.

xvi, 207, [1] p., [1] f. lám. ; 8°

Reserva 162/7/9

François de Los-Rios (1727-1820) va ser un llibreter de Lió, amb els seus orígens a Anvers, i una llarga trajectòria professional. En els seus inicis aquest fill d'un botiguer va treballar a París i Roma, abans d'establir-se a Lió on va consolidar la seva posició. A Lió es va casar, en 1760, amb la filla d'un oficial de llibreria i va obtenir, en 1767, el seu títol de llibreter com a «aspirant estranger».

En els seus inicis va ser venedor ambulat, empaperador de paper pintat, venedor d'almanacs i de llibres de segona mà, però a poc a poc va aconseguir una notable posició com a llibreter i autor de llibres sobre l'ofici. Va ser el redactor de nombrosos catàlegs de venda de col·leccions cèlebres i el llibreter encarregat de les vendes públiques de llibres a Lió, aprofitant la dissolució de col·leccions o la dispersió de les biblioteques dels jesuïtes després de 1764. Aquesta faceta de mercader de llibres va ser reforçada pels catàlegs de venda que van contribuir a donar a conèixer les seves activitats comercials.

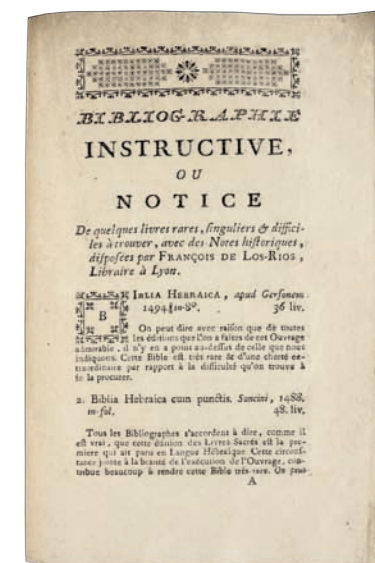
La *Bibliographie instructive* (1777) va ser una de les seves primeres obres, publicada quan portava més de 17 anys en l'ofici a Lió. La bibliografia va ser organitzada com un repertori amb 639 entrades breument comentades i 190 referències en el suplement. Les entrades estan organitzades temàticament. Los-Rios oferia també un «index auctorum» per facilitar la localització dels noms i títols.

Amb aquest llibre Los-Rios seguia la senda de les obres del llibreter Guillaume-François Debure (1732-1782), que havia publicat una reeixida *Bibliographie instructive* (1763-1768), considerada una de les primeres a oferir un tractat sobre llibres rars per bibliòfils. En el cas Los-Rios va ser més reconegut per la seva *L'art scientifique, pour connoître et exercer le commerce de la librairie* (1789), en el

que oferia consells professionals pels que desitjaven ser llibreters i progressar en els negocis.

L'exemplar està enquadernat en pergami sobre cartró i presenta un bon estat de conservació, amb algunes galeries de xilòfags. No presenta marques d'antics posseïdors, únicament el segell de la «Biblioteca Provincial Universitaria. Barcelona», característic dels llibres de la universitat. És un llibre del que es coneixen nombrosos exemplars, encara que aquest no apareix recollit en la llista elaborada per Bouge-Grandon.

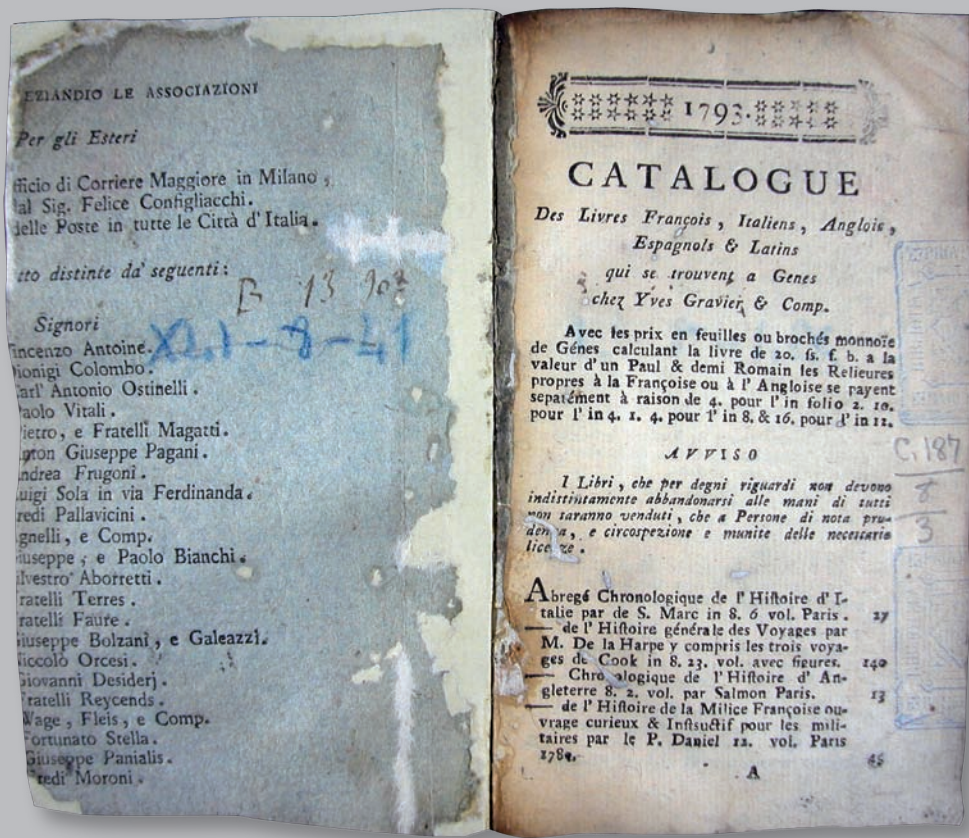
Pedro Rueda Ramírez
Departament de Biblioteconomia
i Documentació. Universitat de Barcelona

BIBLIOGRAFIA

Bouge-Grandon, Dominique. «La carrière d'un libraire étranger à Lyon: François de Los-Rios (1727-1820)». *Bulletin du bibliophile*, 1 (2001), p. 86-129.

Bouge-Grandon, Dominique. «Enseigner les livres: le témoignage de François de Los-Rios». *Revue française d'histoire du livre*, 106-109 (2001), p. 119-132.

13

1793. *Catalogue des livres françois, italiens, anglois, espagnols et latins qui se trouvent a Genes chez Yves Gravier et Comp.*
[S.l. : s.n., 1793].

143, [1] p. ; 12°

Reserva C-187/8/3

Yves Gravier, nascut a Villeneuve de la Salle, prop de Briançon, pertany a una gran família de llibreters. Durant la segona meitat del segle XVIII es va establir com a venedor de llibres a Gènova. L'any 1796, Gravier va deixar Gènova per París. Durant la seva carrera, es va unir a Simon Gravier, nascut el 1769, també de Villeneuve de la Salle, i amb un oncle que treballava com a llibreter a Roma. Fins aquell moment, Simon Gravier treballava a Roma pel seu oncle. Però l'arribada de les tropes franceses a Itàlia el va obligar a marxar a l'exili i es va refugiar amb Yves Gravier a París. Sol o en combinació, la llibreria Yves Gravier va conèixer un èxit considerable, encara que va ser repetidament acusat de difondre literatura prohibida a tota Europa.

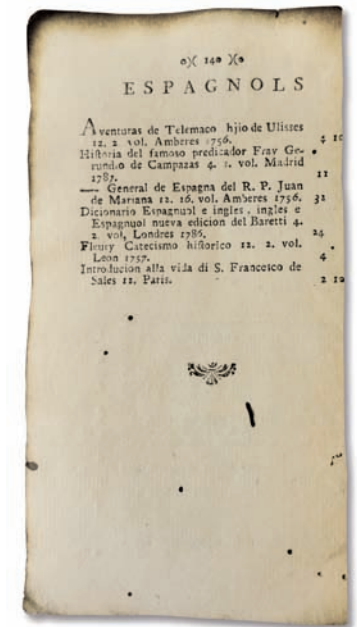
Al segle XVIII, la llibreria genovesa era reconeguda a Europa i al món per difondre literatura prohibida, essencialment teològica. Les llibreries de Gènova aconseguïen sovint burlar les trampes de la censura, introduint llibres tant a Espanya com a Portugal i l'Amèrica Llatina. La seva xarxa va créixer de manera significativa a Itàlia, després es va estendre fins al nord d'Alemanya, el Regne Unit i la Gran Bretanya. Per prevenir qualsevol problema possible, en aquest sentit Gravier indica en un avís del seu catàleg que els llibres que no s'hagin de deixar «alle mani di tutti» es lluraran únicament a persones prudents amb llicència. Resultava una precaució formal, per salvaguardar les formes.

El catàleg ofereix més de 2.000 títols i es divideix en cinc parts, a saber, majoritàriament les obres en llengua francesa, després en italià, llatí, espanyol i anglès. Les matèries de les obres afecten a moltes disciplines. Les entrades de les obres indiquen el títol, l'autor, el format, els volums i el lloc d'impressió, a més, encara que no en tots els casos, hi figura l'impressor o l'any. És interessant

destacar que apareixen els preus, i en un advertiment inicial s'indica que es paga separadament «les reliures propres à la françoise ou a l'angloise».

El catàleg és fràgil i ha de ser manejat amb cura. La coberta i les guardes de paper han estat restaurades. El catàleg, de petit format, presenta un bon estat de conservació, tot i que el volum està una mica desgastat i presenta danys per galeries d'insectes. En les guardes, a ploma, s'indica una antiga signatura «B.13.908».

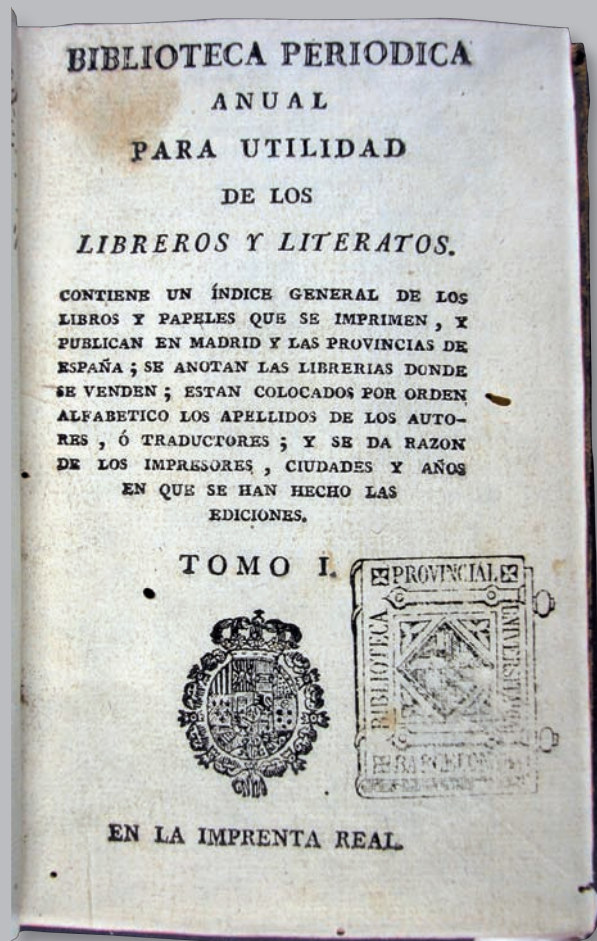
Mathieu Llexa
Universit  de Perpignan

BIBLIOGRAFIA

Bonnant, Georges. *Le livre genevois sous l'Ancien Régime*. Genève: Droz, 1999.

Pasta, Renato. «Prima della Rivoluzione: il mercato librario italiano nelle carte della Société typographique de Neuch tel (1769-1789)». *Mélanges de l' cole française de Rome. Italie et Méditerranée*, 102, 2 (1990), p. 281-320.

14

Biblioteca periódica anual para utilidad de los libreros y literatos. Contiene un índice general de los libros y papeles que se imprimen, y publican en Madrid y las provincias de España, se anotan las librerías donde se venden ... [Madrid] : en la Imprenta Real, 1784-1790.

No. 1 (1784)-no. 7 (1790) ; 15 cm.

Reserva RR-361 (no. 1,1784-4,1787)

A partir de la Il·lustració l'augment significatiu de títols publicats i la varietat de l'oferta editorial posen de manifest la necessitat d'elaborar bibliografies de caràcter comercial, que segons Simón Palmer havien d'ajudar a superar les mancances presents en els catàlegs de llibreria.

Tot i que amb matisos, els investigadors afirmen que la *Biblioteca periódica anual para utilidad de los libreros y literatos* és una veritable bibliografia que s'adreça a estudiosos i al públic en general més que no pas un catàleg de venda de llibres. Martín Abad indica que aquesta publicació periòdica «constituye nuestro primer intento de bibliografía nacional» perquè ofereix una llista exhaustiva de la producció editorial de l'Estat espanyol, que es calcula en uns 1.200 títols.

Segons François Lopez és «la primera obra que se publicó en España con pretensiones verdaderamente bibliográficas [porque] al final de cada volumen [...] se añadió una lista de los libreros, con sus respectivas señas, que como fuente de información, para la época considerada, supera la del *Memorial erudito* [literario] y de la *Gaceta de Madrid*, del *Diario* y de cuantos periódicos se conocen». L'interès de la *Biblioteca*, doncs, és doble, ja que hi són inventariats més d'una seixantena de llibreters, a més d'incloure els punts de venda. Per tot plegat, ofereix una bona panoràmica dels llibreters establerts a la Cort.

M^a del Carmen Simón Palmer sosté que «España ocupó un primerísimo lugar [...], pues antes de la fecha oficial que suelen darse en las historias de la prensa del primer repertorio de este tipo, tuvo nada menos que tres [*Biblioteca...*, *Inventario de las Ciencias o Biblioteca mensual que manifiesta las producciones de la Literatura Española* (1788) i l'*Almanaque Literario* (1804)] los cuales, por su corta duración, fueron pronto olvidados».

En sabem molt poc del seu autor o autors. En l'*Advertencia* fan avinent al lector que la finalitat de la seva tasca no és cap altra

que «servir al Público, el que esperamos apreciará nuestro Trabajo aunque no tenga otro mérito que lo material de la coordinación» (p. 5). Per tal que puguin ser inclosos en lliuraments posteriors es recomana als autors o bé als seus representants que enviïn un exemplar de les seves obres a «los Compositores del Memorial literario en la Librería de D. Antonio del Castillo», tesorero de la Hermandad de San Jerónimo (1783-1786). La seva llibreria estava situada al carrer «del Correo, frente del Arcabucero» i tenia també una parada de venda de llibres davant les Gradass de San Felipe.

És una bibliografia ordenada alfabèticament per autor o títol –en cas d'obres anònimes–, que conté dades sobre el format de l'exemplar, el lloc i any d'edició, els noms de l'impressor i del llibreter. Tot seguit inclou el directori dels llibreters citats.

Cada lliurament de la *Biblioteca periódica* millora l'anterior atès que els títols són més complets i també s'esmenta el càrrec o dignitat de l'autor. El ventall d'obres ressenyades s'amplia en incloure plànols geogràfics o mapes, estampes i gravats, música, pragmàtiques sancions, etc.

L'exemplar exposat és un factici format per l'enquadernació dels números I a IV, relativament ben conservat, enquadrat en pell i amb guardes de paper decorat. Presenta danys per insectes.

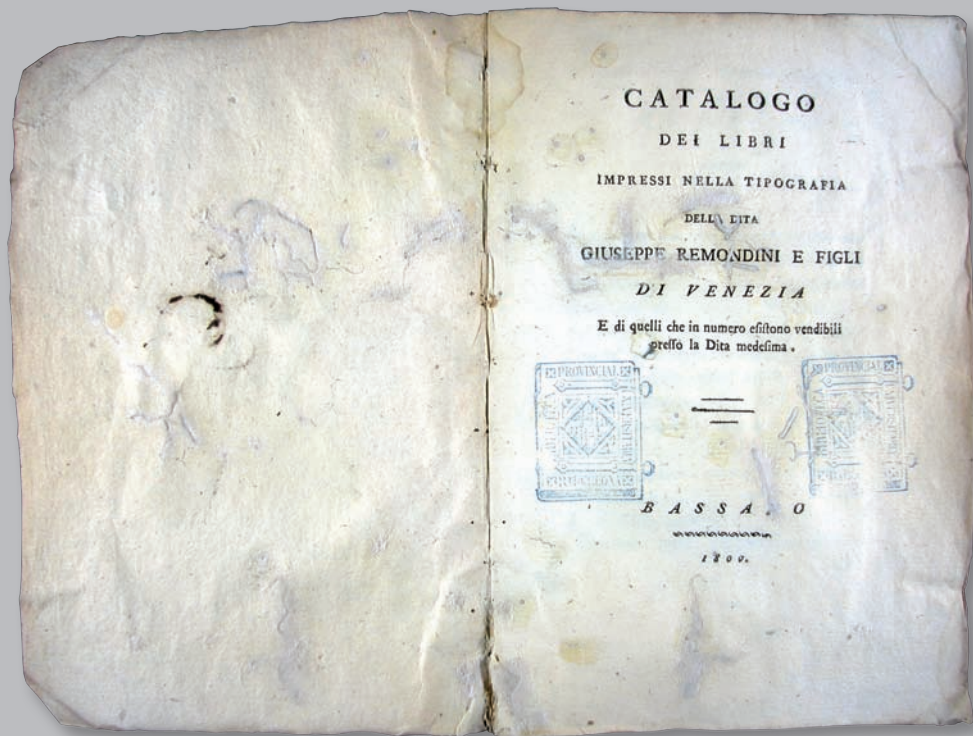
Concepción Rodríguez Parada
Departament de Biblioteconomia
i Documentació. Universitat de Barcelona

BIBLIOGRAFIA

Lopez, François. «Gentes y oficios de la librería española a mediados del siglo XVIII». *Nueva Revista de Filología Hispánica*, 33, (1984), p. 165-181.

Martín Abad, Julián. «Hacia la bibliografía general española del siglo XVIII». *Cuadernos de Historia Jerónimo Zurita*, num. 49-50 (1984), p. 119-135.

Simón Palmer, M^a del C. «La información bibliográfica sobre novedades de literatura española». *Actas del XIII Congreso de la Asociación Internacional de Hispanistas, Madrid, 1998*, p. 486-492. <http://cvc.cervantes.es/literatura/aih/pdf/13/aih_13_4_055.pdf>. [Consulta: 31/07/2012].

15

Catalogo dei libri impressi nella tipografia della dita Giuseppe Remondini e figli di Venezia, e di quelli che in numero esistono vendibili presso la dita medesima. Bassano : [Giuseppe Remondini e figli], 1800.

[4]. 183. [1] p. ; 8°
Reserva B-74/4/39

Giuseppe Remondini (1745-1811) pertany a la cèlebre nissaga iniciada a Bassano, a l'interior de la República Veneciana, per Giovanni Antonio (1634-1711), el seu besavi. En morir el pare, Giambattista Remondini (1713-1773), Giuseppe es col·loca al capdavant del negoci editorial més fructuós de la República, consistent en la manufactura de paper, fabricació de paper decorat, producció d'estampes, impressió i comerç de llibres.

A Giuseppe li toca viure el moment culminant del conflicte amb la corporació de llibreters venecians que, des de 1764, pledejaven amb els Remondini per jutjar lesives per als seus interessos les agosarades pràctiques productives i comercials de la firma de Bassano. Així, el 1780 es promulga un decret de perpetuïtat de privilegi que pretén acabar amb la seva hegemonia en el mercat editorial venecià que, d'altra banda, viu moments de crisi a causa del desenvolupament de l'activitat a la resta d'Itàlia. Malgrat això, la disposició no altera l'excel·lent harmonia entre producció i distribució, marca distintiva de la firma Remondini, que continua prosperant. Giuseppe, així mateix, enriqueix la composició del catàleg, basat tradicionalment en llibres i estampes populars i religiosos, amb la introducció de productes de major qualitat i de temàtiques diferents. Tanmateix, la situació canvia l'última dècada del segle, etapa final de la República, quan la incertesa política, les guerres, els nous gustos del públic i la renovació tecnològica no troben un ressò i una resposta adequats en la gestió de l'empresa: comença el declivi de la firma Remondini, que acaba extingint-se el 1861.

El catàleg, que compta amb un advertiment al lector, ofereix llibres sortits de les seves pròpies premses

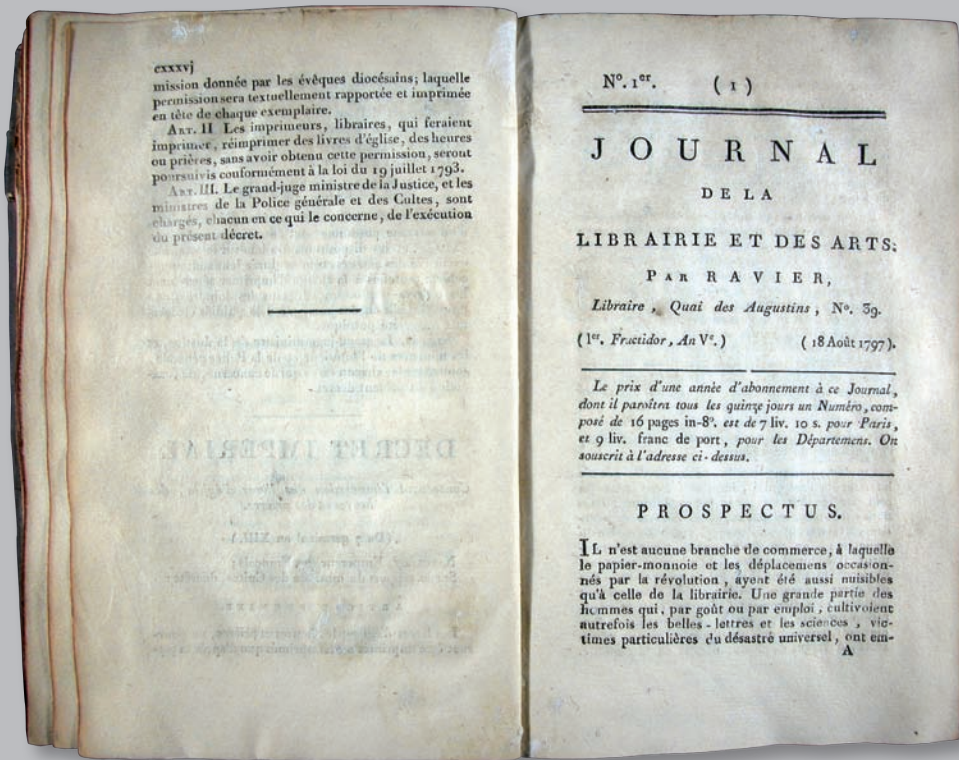
o bé d'altres tallers, italians o europeus. S'estructura per ordre alfabètic i, dins de cada lletra, per seccions lingüístiques: llibres en llatí, en italià i en francès. Al final, en un apartat especial, figuren els *libri da risma*, llibres de petit format, de caràcter didàctic o popular, que es venien en raimes, sense plegar ni enquadernar. Les fitxes, a més de l'autor i del títol, recullen el format, el número de volums, la presència de gravats, la ciutat si no és Bassano i l'any, a part del preu, expressat en lires venecianes. En els *libri da risma*, en canvi, el preu per raimes s'expressa només en l'encapçalament de la secció. D'altra banda, els llibres amb poques existències i els costosos se senyalen amb una creu al marge esquerre, per no trobar-se subjectes a disminució de preu.

L'exemplar presenta una enquadernació rústica amb coberta anterior de paper decorat. Nombrosos forats d'insectes i algunes taques d'humitat. La còpia procedeix, amb tota probabilitat, dels convents de la província de Barcelona desamortitzats el 1835. L'única marca de propietat és un ex-libris il·legible amb cal·ligrafia del segle XIX, al full de guarda anterior. S'hi observen també anotacions manuscrites en italià, correctores o addicionals, contemporànies de l'edició, a les pàgines 32, 92 i 93.

Marina Ruiz Fargas
CRAI. Reserva. Universitat de Barcelona

BIBLIOGRAFIA

Infelise, Mario. *I Remondini di Bassano*. Bassano: Tassotti, 1980.
Infelise, Mario (ed.). *Remondini. Un editore del Settecento*. Milano: Electa, 1990.

16

Ravier, Louis. Répertoire de librairie contenant 1º toutes les lois rendues sur la librairie et l'imprimerie, depuis le Règlement de 1723 ... 2º un extrait des plus beaux ouvrages de divers catalogues ... avec les prix d'adjudication en vente publique ...
A Paris : chez Crapart, Caille et Ravier, libraires ..., 1807.

cxxxvi, 364 p. : 8º

Reserva C-187/5/28

Louis Ravier (176?-18??) va ser un llibreter de París durant els anys de la Revolució i el Primer Imperi. Va entrar com a aprenent el 1786 a la llibreria d'Antoine Prévost, amb la filla del qual es casarà el 1792. Més tard es va establir pel seu compte i va dur a terme, entre d'altres projectes, la redacció i publicació del *Journal de la Librairie et des Arts...* revista quinzenal la reedició de la qual és inclosa en l'obra *Répertoire de libraire* de 1807 que ara presentem.

Des de 1798 i fins 1802 treballa associat a Charles-François Caille i Richard (Richard, Caille et Ravier, rue Hautefeuille); des de 1802 fins 1809, ho farà conjuntament amb el mateix Caille i amb Jean-Baptiste-Nicolas Crapart (Crapart, Caille et Ravier, rue Pavée-St-André-des-Arts). A partir de 1809 treballarà associat ocasionalment a Charles-François Caille; acabarà la seva vida professional el 1824 cedint els seus negocis a Charles Bechet.

La Revolució i el Primer Imperi són anys convulsos socialment, política i econòmica. La comercialització de les publicacions es veurà afectada per moltes i diverses raons: pel contingut polític (tal com succeeix amb la vida atzarosa de Crapart), per una inestabilitat en l'acompanyament del públic i el seu consum com apunta Louis Ravier en el pròleg de l'obra que ens ocupa. Són anys de repressions, d'exilis, de guerres, que provoquen vaivens econòmics extraordinaris.

Els temes editats i venuts a Crapart, Caille et Ravier es relacionen en primer lloc i de manera principal amb la medicina. També imprimeixen i divulguen en menor mesura obres literàries, filosòfiques, religioses i els clàssics (Tàcit i Ovidi principalment). No falten, és clar, la impressió i difusió dels catàlegs de venda propis: *Diminution*

considérable de prix sur les ouvrages suivans brochés, parmi lesquels se trouvent nombre de chefs-d'œuvre de la littérature française (1804), *Vente de livres, provenant du fonds de librairie du sieur Poncelin, ancien libraire, rue du Hurepoix...* (1806).

Arran d'un projecte de codi de comerç de 1807 sobre la impremta i la llibreria, el llibreter Louis Ravier decideix compilar les normatives i reglaments francesos sobre la matèria i situa el tall cronològic en el Code de la Librairie et Imprimerie. El llibreter s'hauria reunit amb el ministre imperial que en aquell temps estava preparant el codi, per exposar-li la necessitat que els juriconsults encarregats de la redacció tinguessin a mà totes les disposicions legals i la jurisprudència franceses sobre el comerç del llibre i la impremta, tant com les de la Convenció i els recents decrets imperials.

Juntament amb aquests documents reglamentaris, el llibreter Ravier decideix reimprimir el contingut del *Journal de la Librairie et des Arts ...*, una publicació quinzenal que va començar a editar al 39 del quai des Grands Augustins, l'agost de 1797, i que per mor de la falta d'èxit de públic va cessar d'aparèixer en el seu número 22, en 1799. Aquesta publicació de tot just 16 pàgines era el resultat de l'anàlisi de més de 900 pàgines de catàlegs de vendes de llibres, de les quals destacava les obres de més interès i qualitat, amb els seus preus finals de venda.

El contingut d'aquesta obra -per heteròclita- pot resultar una mica sorprenent per a un lector del segle XXI, ja que per una part decideix reunir l'interès en il·lustrar a un possible legislador tot posant-li a l'abast doctrina i jurisprudència sobre el negoci

de la impremta, edició i llibreria, alhora que col·loca a disposició dels llibreters i bibliòfils, una eina de referència orientativa sobre preus d'exemplars de llibres de qualitat assolits en catàlegs de venda pública.

En aquesta publicació periòdica, Ravier té com a primera fita superar els desastres que en el món del comerç de llibres derivats dels primers anys de la Revolució, fer-ne conèixer les causes i indicar-ne els remeis. Per tot plegat el llibreter opina que la divulgació i el coneixement seran els elements clau per resoldre en part aquest desgavell.

Les causes del desastre hi estan clarament descrites en el pròleg: l'especulació monetària ha fet que desapareguin en mans d'espavilats estrangers una important quantitat d'obres de qualitat, fins al punt que els actuals llibreters i bibliòfils en desconeguin l'existència; la producció

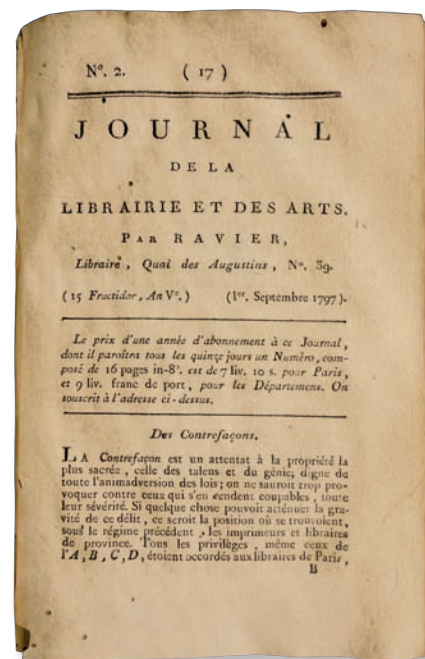
del llibre ha caigut en mans desconegedores i cobejoses tothora de guanys fàcils. Caldrà donar al públic la informació de totes les obres de qualitat que apareguin al mercat en bona tipografia i impreses damunt de bon paper (excepte les que es considerin immorals).

Per tot plegat, per al renaixement del negoci del llibre a França, Ravier es compromet a donar informació de totes les novetats aparegudes (llibres, estampes, gravats i música impresa) i dels llibres antics de qualitat venuts durant la quinzena anterior a l'aparició del número del *Journal de la Librairie*. El llibreter insisteix que només ho farà de les obres de millor qualitat només informarà de la *quintaessence*, i en tots -aspecte molt important, aquest -n'indicarà el preu.

Ravier es mostra sovint en el *Journal de la Librairie* com un llibreter gelós de la seva professió, enyorat dels temps en què -al seu parer- només existien llibreters honestos i erudits, i insisteix que la cobdícia econòmica produïda pel paper-moneda ha estat l'origen del mal que ha fet corrompre la professió, ara usurpada i en mans d'avariciosos i ignorants; val la pena la lectura d'algunes de les errades que descriu Ravier dels escrits de col·legues menys curosos que ell.

Les referències del *Journal de la Librairie*... s'organitzen de la manera següent: s'inicia la relació amb els llibres antics posats a la venda presentats sota el nom del llibreter, de l'antic posseïdor i amb el lloc i data de venda. Aquests aniran precedits, com és de rigor, pels llibres de religió, amb les edicions de la Bíblia i el Nou Testament en primer lloc seguits dels pares de l'Església, etc. A continuació se citen la resta de les obres de les altres matèries sense ordre aparent i amb un descripció succinta que sempre inclou el preu.

Després de la venda de llibreries i biblioteques privades, vénen les novetats amb una descripció força detallada de cada obra: l'autor, el títol, els col·laboradors, les característiques físiques, les qualitats de l'edició i finalment el preu. Seguidament s'informa de les reedicions i reimpressions amb una descripció semblant a les anteriors. Tanquen el catàleg els gravats i la música.

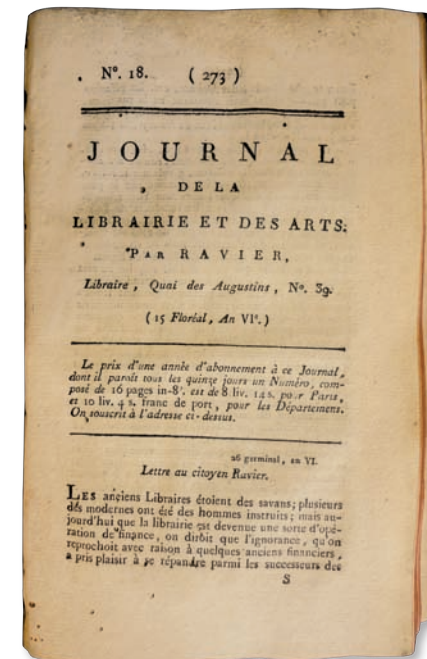

Per a la realització de les llistes comptarà només amb l'anàlisi dels catàlegs dels millors llibreters. Per a la venda dels llibres, dels lots i de les biblioteques personals es proposen els locals de la cantonada de la Rue Pavée amb el Quai des Grands Augustins, ben a prop de la Place St-Michel.

L'exemplar conservat a la Biblioteca de Reserva presenta un estat de conservació molt imperfecte amb galeries d'insectes, sobretot en les seves primeres pàgines,

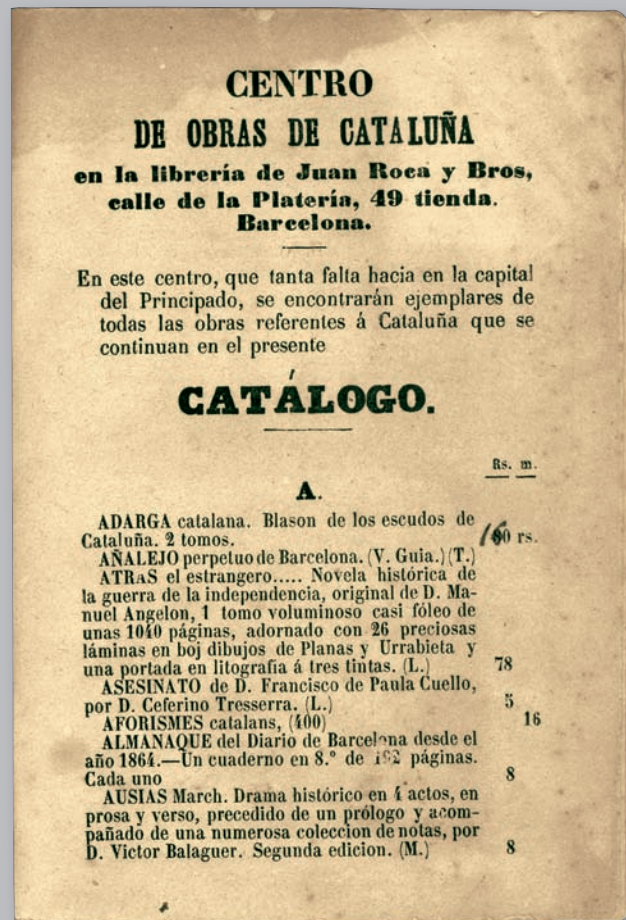
les cobertes s'han després i el lloc està deteriorat. No consta cap marca d'antics posseïdors, només l'ex-libris de la pròpia Biblioteca Provincial i Universitària de Barcelona.

Lluís Agustí
Departament de Biblioteconomia
i Documentació. Universitat de Barcelona

BIBLIOGRAFIA

Histoire de l'édition française. 2. Le livre triomphant: 1660-1830. Réalisée sous la direction générale de Henri-Jean Martin et Roger Chartier en collaboration avec Jean-Pierre Vivet. Paris: Promodis, 1982-1986. 4 v. Rideau, F. (2008). «Commentary on the Code de la Librairie (1723)». En: *Primary Sources on Copyright (1450-1900)*, eds L. Bently, M. Kretschmer. <http://copy.law.cam.ac.uk/cam/tools/request/showRecord?id=commentary_f_1723>. [Consulta:14/09/2012].

17

Centro de obras de Cataluña en la librería de Juan Roca y Bros ... En este centro, que tanta falta hacía en la capital del Principado, se encontrarán ejemplares de todas las obras referentes a Cataluña que se continúan en el presente catálogo.
Barcelona : Imprenta de B. Bassas, 1864.

16 p. ; 15 cm.

Biblioteconomía C-28/25

Roca és un cognom bastant freqüent en el mercat del llibre vuitcentista català. En general es tracta de famílies d'impressors, llibreters i editors ben conegudes i documentades: els Roca de Barcelona, els d'Olot, Reus o Manresa. No obstant això, fins al moment no ens ha estat possible trobar cap referència sobre la vida de Joan Roca i Bros. Pel que s'ha pogut recuperar a partir de les seves publicacions conservades en biblioteques catalanes, aventurem que va ser un llibreter i editor de Barcelona actiu aproximadament entre els anys 1863 i 1886, amb el nom de Librería de Joan Roca y Bros [en ocasions, Librería], al carrer de l'Argenteria, 49 de Barcelona, i posteriorment al carrer de l'Hospital, 87, sota el lema de «Lo que sembres culliràs». Entre 1887 i 1890, Imprenta y Librería de J. Roca y Bros.

A partir dels anys 90, aquesta va passar a ser la Librería de Montserrat de Joan Roca y Bros. Més endavant, i suposem que després de la defunció del nostre llibreter, entre 1890 i 1917 el negoci va passar a denominar-se Librería de Montserrat, hereus de Joan Roca i Bros, posteriorment a 1917 de fill de Roca i Bros; a partir de 1920 prendrà el nom de Librería Montserrat de Salvador Santomà, successor de Roca i Bros, fins a 1925, i d'aquí fins a 1936, Librería Montserrat de Salvador Santomà.

L'anomenat *Centro de obras de Cataluña* pel que sembla va ser una proposta comercial i cultural dirigida pel mateix llibreter Joan Roca i Bros, que tenia la seu en la librería esmentada del carrer Argenteria de Barcelona. L'objectiu del Centre consistiria en la recollida de totes les notícies de publicacions referides a Catalunya per a la seva difusió i venda. En aquest sentit Roca i Bros proposa als autors i editors aquests serveis de divulgació i comercialització sota el sistema habitual d'enviament d'exemplars:

«Cualquier autor o editor de obras referentes a Cataluña que desee que las suyas figuren en este Catálogo, puede remitir los ejemplares que guste a comisión bajo los pactos establecidos».

L'aventura comercial del *Centro de obras de Cataluña* va tenir pel que sembla una vida breu, no hem aconseguit localitzar cap reedició posterior a aquest catàleg de 1864. Tal com recorda Narcís Oller en les seves memòries literàries, la comercialització d'obres en català era una autèntica aventura només apta per a croats de la causa en els anys posteriors a la primera edició de *L'Orfeneta de Menargues* (1862), data aquesta que es podria prendre com un inici de la novel·la moderna catalana.

El catàleg de 1864 va ser una de les primeres publicacions del llibreter-editor Roca (només n'hem trobat una d'anterior datada en 1863), i tal com indica el subtítol, es tracta d'una llista de llibres i diaris en venda o subscripció relacionats amb Catalunya: la seva geografia, història, llengua i literatura, ordenada alfabèticament per autors i títols (quan aquests no disposen d'autor). Són freqüents els errors d'alfabetització en la llista.

El catàleg consta d'una primera llista i principal en la qual apareixen referenciats 146 llibres, dos plànols i tres col·leccions de vistes de Montserrat en format estereoscòpic, transparents i fotogràfiques. Segueix a aquesta primera relació una de menor importància sota el títol de «Periòdics de Catalunya», amb un total de 16 publicacions periòdiques, 11 de les quals són de premsa local, tres de tema musical i dues satíriques.

La major part dels llibres proposats en el catàleg són en castellà, un total de 109; amb prou feines 37 estan en català, és a dir poc més d'un 25 %.

Fuera, por trimestre.	15
EL DIARIO de Villanueva y Geltrú. En Villanueva, al mes.	7
Fuera de Villanueva, trimestre.	28
EL EBRO, periódico de Tortosa, sale los domingos y jueves. En Tortosa	6
Fuera de Tortosa por trimestre.	20
LA GACETA musical. Sale todos los domingos. En Barcelona.	4
LA GACETA universal. Sale todos los domingos. En Barcelona.	2
Fuera, por trimestre.	20
LA CRÓNICA de Gerona. Sale todos los dias.	6
Fuera Gerona, por trimestre.	20
LA REVISTA mataronesa. Sale todos los domingos. En Mataró al mes.	4
Fuera, por trimestre.	15

Cualquier autor ó editor de obras referentes á Cataluña que desee que las suyas figuren en este Catálogo, puede remitir los ejemplares que guste á comision bajo los pactos establecidos.

Los sugetos de fuera de Barcelona que deseen alguna de las obras de este catálogo pueden pedirla por carta dirigida á D. Juan Roca, incluyendo una libranza del valor de la obra, mas los portes, y se les remitirá franco por el correo ó por las agencias de los ferro-carriles. Los que deseen obtenerlas en el mismo centro, pueden valerse de cualquier amigo que tengan en Barcelona.

En el Centro de obras de Cataluña se admiten suscripciones á dichos periódicos, y se venden números sueltos.

En aquest sentit, resulta significatiu per entendre la producció editorial i el consum d'obres en català per part del públic en aquella dècada dels 60 del segle XIX; en la llista apareixen amb certa freqüència obres en castellà o traduïdes del seu original en català al castellà dels prohoms de la Renaixença: Antoni de Bofarull, Víctor Balaguer, Josep Anselm Clavé i Marià Flotats.

Quant al contingut, les obres tracten de la història de Catalunya amb obres fonamentals com les cròniques dels reis aragonesos i les obres historiogràfiques de Francisco de Montcada, Narcís Feliu de la Penya, Jeroni Pujades i Francisco Manuel de Melo. També tenen un lloc apreciable els fets polítics del segle XIX amb impacte destacat a Catalunya: la Guerra de la Independència i el regnat de Ferran VII, les Guerres Carlines, les expedicions espanyoles al Marroc i el regnat d'Isabel II.

També sovintegen les obres romàntiques novel·lades que s'ocupen dels personatges clàssics: els comtes Borrell II i Ramon Berenguer I, el rei Jaume I, Ausiàs Marc, Ramir Queralt d'Entença, bastard d'Entença, el príncep de Viana Carles d'Evreux, Joan de Serrallonga, Rafael de Casanova i el general Prim.

Menció especial tenen les guies de ciutats, les anomenades guies de viatgers, les històrico-artístiques, els mapes i guies de carreteres, camins i ferrocarrils i tot tipus de materials que ajuden a conèixer més i millor el país. També les obres científiques relacionades amb la medicina, la topografia i les aigües medicinals del Principat.

Els Jocs Florals també i tenen una presència però menor, a causa de la seva recent restauració apareixen els dels anys 1859, 1860 i 1861.

L'exemplar conservat a la Biblioteca de la Facultat de Biblioteconomia i Documentació es presenta en general

en un estat de conservació acceptable malgrat presentar algunes taques d'humiditat, indicis d'acidesa en el paper i alguns dels caires superiors fatigats.

Es tracta d'un petit fullet sense coberta, –probablement mai la va tenir–, la qual s'ha protegit actualment amb una de material neutre per a la seva preservació futura.

No consta cap marca d'antics posseïdors, no obstant això, el primer dels llibres relacionats presenta una correcció manuscrita en el preu.

Lluís Agustí
Departament de Biblioteconomia
i Documentació. Universitat de Barcelona

BIBLIOGRAFIA

Llanas, Manuel. *L'edició a Catalunya: el segle XIX*. Amb la col·laboració de Montse Ayats. Barcelona: Gremi d'Editors de Catalunya, 2004.

Oller, Narcís. *Memòries literàries: història dels meus llibres*. Barcelona: Aedos, 1962.

Els textos del catàleg de l'exposició
Prestatges de paper: els catàlegs de venda de llibres
han estat maquetats amb Adobe InDesign
amb la tipografia Precious Serif
i impresos a Ciriano, Serveis Gràfics,
en paper estucat de 135 grs.

Barcelona
2012

ORGANITZA:

CATALOGUS LIBRORUM

Cens de catàlegs espanyols de venda de llibres
(dels orígens a 1840)

Universitat de Barcelona

Centre de Recursos per a l'Aprenentatge i la Investigació
Biblioteca de Reserva

Escola de Llibreria

FACULTAT de BIBLIOTECONOMIA i DOCUMENTACIÓ

Universitat de Barcelona

COL-LABOREN:

EXEMPLAR

Grup d'Estudis del Patrimoni Bibliogràfic i Documental

OBSERVATORI
DE BIBLIOTEQUES,
LLIBRES I LECTURA

Universitat de Barcelona

Facultat de Biblioteconomia i Documentació
Departament de Biblioteconomia i Documentació

Universitat de Barcelona

Centre de Recursos per a l'Aprenentatge i la Investigació
Biblioteca de Biblioteconomia

PATROCINA:

MINISTERIO
DE ECONOMÍA
Y COMPETITIVIDAD

Projecte I+D+i Cens dels catàlegs
espanyols de venda de llibres
(dels orígens a 1840)
Ref. HAR2009-08763